

«Законодавство
й судова практика»

Лютий — березень
2010

Засновники:

Об'єднання кредитних спілок
«Програма захисту вкладів»

Всеукраїнська асоціація
кредитних спілок

ВІСНИК КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ

Інформаційно-аналітичне видання

Головний редактор
Анна Нагребельна

При передруку посилання
на видання обов'язкове.

Адреса редакції:
вул. М. Раскової, 23, к. 2186,
м. Київ, 02660, Україна
Тел./факс: (044) 390-32-84
Ел. пошта: nagrebelsna@vaks.org.ua

Читайте у випуску:

[ЗАКОНОДАВСТВО](#)

[2](#)

[Загальний огляд законодавства](#)

[2](#)

[Державні органи:](#)

[Кабінет Міністрів України](#)

[10](#)

[Національний банк України](#)

[12](#)

[Міністерство юстиції України](#)

[15](#)

[Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України](#)

[18](#)

[Державний комітет фінансового моніторингу України](#)

[20](#)

[Державна податкова адміністрація України](#)

[21](#)

[Державний комітет України з питань регуляторної
політики та підприємництва](#)

[23](#)

[Державна судова адміністрація України](#)

[23](#)

[СУДОВА ПРАКТИКА](#)

[24](#)

[«ОГЛЯД СУДОВОЇ ПРАКТИКИ.](#)

[26](#)

[КРЕДИТНІ СПІЛКИ ПІД ПРИЗМОЮ СУДОВИХ РІШЕНЬ»](#)

ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД ЗАКОНОДАВСТВА

Віктор РУДИЙ,

юрисконсульт

Об'єднання кредитних спілок
«Програма захисту вкладів»

Володимир ПОСПОЛТАК,

радник проекту GTZ/DGRV
«Підтримка фінансової діяльності на селі», к. ю. н., доцент МІМ, голова ПД Третейського суду СРО «ПАРД», радник правління ВАКС

Свої питання до наших експертів
надсилайте на адресу редакції:
visnyk@pzv.net.ua

ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ОСКАРЖЕННЯ УХВАЛИ СУДУ ПРО ВІДМОВУ У ВИДАЧІ ДУБЛІКАТА ВИКОНАВЧОГО ЛИСТА

Конституційний Суд України рішенням від 27 січня 2010 року № 3-рп/2010 у Справі № 1-7/201 щодо офіційного тлумачення положення п. 18 частини першої ст. 293 Цивільного процесуального кодексу України у взаємозв'язку зі ст. 129 Конституції України (про апеляційне оскарження ухвал суду) встановив:

1. Підставою для розгляду справи згідно зі ст. 94 Закону України «Про Конституційний Суд України» є наявність неоднозначного застосування положення п. 18 частини першої ст. 293 Цивільного процесуального кодексу України.

Так ухвалою апеляційного суду Дніпропетровської обл. від 6 листопада 2008 р. поновлено строк на апеляційне оскарження ухвали Красногвардійського районного суду міста Дніпропетровська від 2 вересня 2008 року про відмову у видачі Заїченку В. Г. дублікату виконавчого листа. Іншою ухвалою апеляційного суду Дніпропетровської області від 3 червня 2009 року, на яку посилається заявник, відмовлено в прийнятті його апеляційної скарги на ухвалу Красногвардійського районного суду міста Дніпропетровська від 8 квітня 2009 року про відмову у видачі дублікату виконавчого листа.

2. Проведені Конституційним Судом України дослідження матеріалів справи, системний аналіз положень Конституції України й інших правових актів дають можливість зробити такі висновки:

2.1. Згідно з Конституцією України права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, головним обов'язком якої є утвердження та забезпечення прав і свобод людини (частина друга ст. 3); органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією України

межах і відповідно до законів України (частина друга ст. 6); в Україні визнається і діє принцип верховенства права, звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини та громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується (ст. 8). Основним Законом України передбачено, що права та свободи людини й громадянина захищає суд; кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб (частини перша, друга ст. 55). Відмова суду в прийнятті позовних заяв, скарг, оформлених відповідно до процесуального закону, є порушенням права на судовий захист, яке за ст. 64 Конституції України не може бути обмежене.

Реалізація права особи на судовий захист здійснюється, зокрема, шляхом оскарження судових рішень у судах апеляційної інстанції, оскільки перегляд таких рішень в апеляційному порядку гарантує відновлення порушених прав та охоронюваних законом інтересів людини й громадянина. За правовою позицією Конституційного Суду України «правосуддя за своєю суттю визнається таким лише за умови, що воно відповідає вимогам справедливості і забезпечує ефективне поновлення в правах» (абзац десятий п. 9 мотивувальної частини Рішення від 30 січня 2003 р. № 3-рп/2003).

Отже, право на апеляційне оскарження судових рішень у контексті положень частин першої, другої ст. 55, п. 8 частини третьої ст. 129 Конституції України є складовою права кожного на звернення до суду.

2.2. Однією з основних засад судочинства є забезпечення апеляційного оскарження рішення суду, крім випадків, встановлених законом (п. 8 частини третьої ст. 129 Основного Закону України), що передбачає можливість перевірки в апеляційному порядку судових рішень. Це конституційне положення

реалізовано в главі 1 розділу V Кодексу, де врегульовано питання апеляційного оскарження судових рішень та ухвал. Зокрема, у ст. 293 Кодексу наведено перелік ухвал суду першої інстанції, що можуть бути оскаржені в апеляційному порядку окремо від рішення суду, який не є вичерпним. У п. 18 частини першої цієї статті Кодексу визначено можливість апеляційного оскарження ухвал суду щодо видачі дубліката виконавчого листа.

Розглядаючи положення п. 8 частини третьої ст. 129 Конституції України, Конституційний Суд України дійшов висновку, що апеляційне оскарження судового рішення можливе у всіх випадках, крім тих, коли закон містить заборону на таке оскарження.

Виходячи із системного аналізу положення п. 18 частини першої ст. 293 Кодексу ухвали про відмову у видачі дубліката виконавчого листа підлягають апеляційному оскарженню. Відсутність такої можливості може призвести до порушення конституційної засади судочинства — рівності усіх учасників судового процесу перед законом і судом (пункт 2 частини третьої ст. 129 Конституції України).

Відповідно до частини першої ст. 370 Кодексу в разі втрати виконавчого документа суд, який видав виконавчий лист, за наслідками розгляду заяви стягувача або подання державного виконавця в судовому засіданні має право постановити ухвалу про видачу дубліката виконавчого листа замість втраченого оригіналу. Незважаючи на те, що заява про видачу дубліката виконавчого листа розглядається в судовому засіданні з викликом сторін (частина друга ст. 370 Кодексу), найбільш заінтересованою особою в результатах цього провадження є заявник. Саме тому позбавлення його права оскаржити відмову у видачі дубліката виконавчого листа спричинило б порушення законних прав та інтересів, раніше захищених судом. Необґрунтована відмова у видачі дубліката виконавчого листа фактично унеможливує виконання прийнятого судового рішення, що набрало законної сили.

Згідно з частиною другою ст. 293

Кодексу заперечення на ухвали, які не підлягають оскарженню окремо від рішення суду, включаються до апеляційної скарги на рішення суду. Це положення слід розуміти так, що будь-яка ухвала суду підлягає перегляду в апеляційному порядку самостійно або разом з рішенням суду. Однак особливість ухвали про відмову у видачі дубліката виконавчого листа полягає в тому, що вона ухвалюється на стадії виконання судового рішення й оскаржити її одночасно з оскарженням рішення суду неможливо, тому ця ухвала може бути оскаржена лише самостійно.

При тлумаченні п. 18 частини першої ст. 293 Кодексу Конституційний Суд України виходить з того, що видача дубліката виконавчого листа включає в себе як видачу, так і відмову в його видачі, оскільки ці поняття взаємопов'язані та стосуються одного й того ж виконавчого документа, який є тотожним за змістом і юридичною силою з оригіналом і породжує однакові правові наслідки. Судовий порядок видачі дубліката й апеляційне оскарження ухвали суду про видачу або відмову в його видачі є гарантією права кожного на судовий захист, стабільності та законності у виконанні судових рішень.

Конституційний Суд України вважає, що положення п. 8 частини третьої ст. 129 Конституції України стосовно забезпечення апеляційного оскарження рішення суду, крім випадків, визначених законом, слід розуміти так, що в цивільному процесі апеляційному оскарженню підлягають ухвали за винятком випадків, коли таке оскарження заборонено законом.

Отже, положення пункту 18 частини першої ст. 293 Кодексу у взаємозв'язку з положенням пункту 8 частини третьої ст. 129 Конституції України необхідно розуміти як таке, що передбачає право оскаржувати окремо від рішення суду в апеляційному порядку ухвалу суду першої інстанції як про видачу, так і про відмову у видачі дубліката виконавчого листа.

3. Виходячи з наведеного, Конституційний Суд України вирішив в аспекті конституційного звернення положення п. 18 частини першої ст.

293 Цивільного процесуального кодексу України стосовно можливості апеляційного оскарження ухвали суду щодо видачі дубліката виконавчого листа у взаємозв'язку з положенням п. 8 частини третьої ст. 129 Конституції України необхідно розуміти як таке, що передбачає право оскаржувати окремо від рішення суду в апеляційному порядку ухвалу суду першої інстанції як про видачу дубліката виконавчого листа, так і про відмову в його видачі ♦

ЩОДО ОФІЦІЙНОГО ТЛУМАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ «НАЙВИЩИЙ СУДОВИЙ ОРГАН», «ВИЩИЙ СУДОВИЙ ОРГАН», «КАСАЦІЙНЕ ОСКАРЖЕННЯ», ЩО Є В СТАТТЯХ 125, 129 КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

Рішенням Конституційного суду України в справі № 1-1/2010 від 11 березня 2010 р. № 8-рп/2010 щодо офіційного тлумачення термінів «найвищий судовий орган», «вищий судовий орган», «касаційне оскарження», що вживають у статтях 125, 129 Конституції України встановив таке:

1. Суб'єкт права на конституційне подання звернувся до Конституційного суду України з клопотанням розкрити зміст і дати офіційне тлумачення термінів «найвищий судовий орган», «вищий судовий орган», що містяться в ст. 125, терміна «касаційне оскарження», що міститься в ст. 129 Конституції України, у їх взаємозв'язку, а також роз'яснити: «чи означає, що конституційний статус Верховного суду України як найвищого судового органу в системі судів загальної юрисдикції наділяє його конституційним повноваженням здійснювати наступний після Вищого господарського та Вищого адміністративного судів України касаційний перегляд і перегляд за винятковими обставинами рішення господарських та адміністративних судів; чи означає передбачена пунктом 8 частини третьої ст. 129 Конституції України така основна засада судочинства, як «касаційне оскарження рішення суду», тільки одноразове оскарження; чи означає закріплений у частині третій ст. 125 Конституції України статус вищих

спеціалізованих судів — вищих судових органів, що вони є остаточною процесуальною касаційною інстанцією щодо оскарження рішень місцевих і апеляційних господарських та адміністративних судів; чи є оскарження до Верховного суду України рішень адміністративних судів за винятковими обставинами їх повторним касаційним оскарженням; чи є перегляд Верховним судом України судових рішень за винятковими обставинами в адміністративному судочинстві самостійною конституційною засадою судочинства; чи можна в законах України передбачати (встановлювати) інші форми оскарження рішень судів загальної юрисдикції, крім тих, що встановлені в Конституції України як засади судочинства — апеляційне і касаційне оскарження».

2. Практичну необхідність в офіційному тлумаченні конституційних термінів «найвищий судовий орган» (частина друга ст. 125), «вищий судовий орган» (частина третя ст. 125), «касаційне оскарження» (пункт 8 частини третьої ст. 129) народні депутати України обґрунтовують тим, що запровадження Законом України «Про судоустрій України» в господарському й адміністративному судочинствах, крім касаційних інстанцій — Вищого господарського суду України і Вищого адміністративного суду України (статті 38, 39), ще й наступної — Верховного суду України (ст. 47), яка перевіряє касаційні процесуальні акти зазначених вищих судів у касаційному порядку, «обумовлює виникнення проблем стосовно визначення суті касаційного провадження, здійснюваного вищими спеціалізованими судами, та повторної касації і виняткового провадження, що здійснює Верховний суд України, що в підсумку впливає на забезпечення єдності функцій касації» в системі вказаних спеціалізованих судів. У зв'язку з цим суб'єкт права на конституційне подання зазначає, «що в касаційних процесуальних відносинах представлені, з одного боку — вищі спеціалізовані суди з притаманними їм функціями вищого судового органу, а з іншого — Верховний суд України, який також відповідає ознакам вищої судової установи і до того ж має

стосовно спеціалізованих судів по суті касаційний характер завдань і функцій». Тому в клопотанні вказано, що «внаслідок касаційного дуалізму в повноваженнях цих судів мають місце випадки, коли правові позиції вищих спеціалізованих судів і Верховного суду України різняться, що ускладнює спеціалізованим судам правозастосування».

Для правового обґрунтування практичної необхідності в офіційному тлумаченні наведених положень Конституції України автори клопотання посилаються також на рішення Конституційного суду України від 11 грудня 2003 р. № 20-рп/2003 (справа про Касаційний суд України), яким визнано неконституційними положення Закону України «Про судоустрій України» щодо утворення в системі судів загальної юрисдикції Касаційного суду України; його складу та повноважень, повноважень суддів, статусу голови, заступників голови та президії; строку його утворення й початку здійснення ним повноважень щодо розгляду в касаційному порядку цивільних і кримінальних справ. При цьому акцентується на правовій позиції, висловленій Конституційним судом України у вказаному рішенні, яка полягає в тому, «що побудова системи судів загальної юрисдикції узгоджується зі стадіями судочинства, відповідними формами провадження (зокрема, в апеляційній і касаційній інстанціях)» (абзац четвертий підпункту 4.2 п. 4 мотивувальної частини).

3. Конституційний суд України вирішив, що в аспекті конституційного подання:

- визначення в положенні п. 8 частини третьої ст. 129 Конституції України як однієї з основних засад судочинства «забезпечення... касаційного оскарження рішення суду» в системному зв'язку з положеннями частини першої ст. 8, ст. 125 Основного Закону України означає лише одноразове касаційне оскарження та перегляд рішення суду; законом можуть бути передбачені й інші форми оскарження та перегляду рішень судів загальної юрисдикції;
- визначення в частині третій ст. 125 Конституції України вищих

судів як вищих судових органів спеціалізованих судів означає, що вищі суди здійснюють на підставах і в межах, встановлених законами про судочинство, повноваження суду касаційної інстанції стосовно рішень відповідних спеціалізованих судів;

- визначення в частині другій ст. 125 Конституції України Верховного суду України як найвищого судового органу в системі судів загальної юрисдикції означає, що конституційний статус Верховного суду України не передбачає наділення його законодавцем повноваженнями суду касаційної інстанції щодо рішень вищих спеціалізованих судів, які реалізують повноваження касаційної інстанції ♦

ЗМІНЕНО ТЕРМІН НАБРАННЯ ЧИННОСТІ ДОЗВОЛУ НА ПРОДАЖ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК

Верховна Рада України законом України «Про внесення змін до пунктів 14 і 15 розділу X «Перехідні положення» Земельного кодексу України щодо терміну на продаж земельних ділянок внесла наступні зміни до Земельного кодексу України :

1.1. До набрання чинності законами України про державний земельний кадастр та про ринок земель, але не раніше 1 січня 2012 року, забороняється внесення права на земельну частку (пай) до статутних фондів господарських товариств.

1.2. До набрання чинності законами України про державний земельний кадастр і про ринок земель, але не раніше 1 січня 2012 р., не допускається:

а) купівля-продаж земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності, крім вилучення (викупу) їх для суспільних потреб;

б) купівля-продаж або іншим способом відчуження земельних ділянок і зміна цільового призначення (використання) земельних ділянок, які перебувають у власності громадян та юридичних осіб для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, земельних ділянок,

виділених в натурі (на місцевості) власникам земельних часток (паїв) для ведення особистого селянського господарства, а також земельних часток (паїв), крім передачі їх у спадщину, обміну земельної ділянки на іншу земельну ділянку відповідно до закону та вилучення (викупу) земельних ділянок для суспільних потреб.

Купівля-продаж або іншим способом відчуження земельних ділянок та земельних часток (паїв), визначених підпунктами «а» та «б» цього пункту, запроваджується за умови набрання чинності законами України про державний земельний кадастр та про ринок земель, але не раніше 1 січня 2012 р., визначивши особливості обігу земель державної та комунальної власності і земель товарного сільськогосподарського виробництва.

Угоди (у тому числі довіреності), укладені під час дії заборони на купівлю-продаж або іншим способом відчуження земельних ділянок та земельних часток (паїв), визначених підпунктами «а» та «б» цього пункту, в частині їх купівлі-продажу та іншим способом відчуження, а так само в частині передачі прав на відчуження цих земельних ділянок та земельних часток (паїв) на майбутнє є недійсними з моменту їх укладення (посвідчення) ♦

ЗМІНЕНО ПЕРЕЛІК СУБ'ЄКТІВ, ЯКІ МАЮТЬ ПРАВО ПРОВОДИТИ СУДОВІ ЕКСПЕРТИЗИ В ГОСПОДАРЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Верховна Рада України законом України «Про внесення зміни до статті 41 Господарського процесуального кодексу України щодо призначення судових експертиз» від 11 лютого 2010 р. № 1875-VI внесла зміни до Господарського процесуального кодексу України. Проведення судової експертизи доручається державним спеціалізованим установам чи безпосередньо особам, які відповідають вимогам, встановленим Законом України «Про судову експертизу» (у попередній редакції компетентні організації чи безпосередньо спеціалісти, які володіють необхідними для цього знаннями) ♦

ЗМІНЕНО ПІДСТАВИ ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Верховна Рада України законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підстав перегляду судових рішень від 11 лютого 2010 р. № 1876-VI внесла зміни до :

1. Кримінально-процесуального кодексу України.

Доповнено такою підставою для перегляду судових рішень, що набрали законної сили, в порядку виключного провадження, як встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом.

- клопотання про перегляд судового рішення вправі подавати особа, на користь якої міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, винесено рішення, яким встановлено порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом, її захисник чи законний представник. Таке клопотання може бути подано протягом одного місяця з дня сповіщення в установленому законом порядку зазначених осіб про набрання рішенням міжнародної судової установи статусу остаточного;
- переписка з приводу надходження клопотань про перегляд касаційним судом справ з засудженим, захисником чи законним представником, а також з особами, визначеними частиною третьою ст. 400-9, касаційним судом не ведеться;
- суддя, який розглядає клопотання про перегляд судового рішення вправі витребувати справу із суду;

2. Господарського процесуального кодексу України.

Верховний суд України переглядає в касаційному порядку постанови чи ухвали Вищого господарського суду України у випадках, коли вони оскаржені тепер — на підставі встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом. Скасування судових рішень Вищого госпо-

дарського суду України здійснюється за наявності підстав, визначених ст. 111-15 Кодексу.

3. Цивільного процесуального кодексу України.

Судові рішення у цивільних справах можуть бути переглянуті у зв'язку з винятковими обставинами після їх перегляду у касаційному порядку, якщо вони оскаржені тепер також з мотивів встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом.

4. Кодексу адміністративного судочинства України.

Судові рішення в адміністративних справах можуть бути переглянуті Верховним Судом України за винятковими обставинами, якщо вони оскаржені тепер також з мотивів встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом. Верховний Суд України задовольняє скаргу в разі встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом ♦

ЗМІНЕНО КОМПЕТЕНЦІЮ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ

Верховна Рада України законом України від 16 лютого 2010 р. № 1901-VI «Про внесення зміни до статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України щодо компетенції адміністративних судів» внесла зміни до пункт 3 частини першої ст. 17 Кодексу адміністративного судочинства України. Компетенція адміністративних судів поширюється також на спори між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління, у тому числі делегованих повноважень, а також спори, які виникають з приводу укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання нечинними адміністративних договорів. Таким чином, перелік доповнено спорами щодо припинення, скасування чи визнання нечинними адміністративних договорів ♦

ЗМІНЕНО ПІДВІДОМЧІСТЬ СУДОВИХ СПРАВ

Верховна Рада України законом України від 18 лютого 2010 р. № 1691-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвідомчості справ, пов'язаних із соціальними виплатами» внесла зміни до:

1. Цивільного процесуального кодексу України:

Суди розглядають у порядку цивільного судочинства справи щодо:

- захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, що виникають із цивільних, житлових, земельних, сімейних, трудових відносин;
- спорів з приводу призначення, обчислення, перерахунку, здійснення, надання, одержання пенсійних виплат, соціальних виплат непрацездатним громадянам, виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням та інших соціальних виплат, соціальних послуг, допомоги, захисту, пільг, речового майна, пайків або грошової компенсації замість них;
- інших правовідносин, крім випадків, коли розгляд таких справ проводиться за правилами іншого судочинства.

2. Кодексу адміністративного судочинства України: виключити пункт 3 частини першої ст. 18 щодо підсудності адміністративним судам усі адміністративні справи у справах фізичних осіб з суб'єктами владних повноважень з приводу обчислення, призначення, перерахунку, здійснення, надання, одержання пенсійних виплат, соціальних виплат непрацездатним громадянам, виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням та інших соціальних виплат, доплат, соціальних послуг, допомоги, захисту, пільг ♦

ЗМІНА ПІДСУДНОСТІ СПРАВ З ПИТАНЬ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

Верховна Рада України законом України від 18 лютого 2010 р. № 1914-VI «Про внесення змін до Гос-

подарського процесуального кодексу України щодо визначення підсудності справ з питань земельних відносин»:

Внесла до Господарського процесуального кодексу України: Господарським судам підвідомчі також і справи у спорах, що виникають із земельних відносин, в яких беруть участь суб'єкти господарської діяльності, за винятком тих, що віднесено до компетенції адміністративних судів. справи у таких спорах, розглядаються господарським судом за місцезнаходженням об'єктів земельних відносин або основної їх частини, за винятком справ, у спорах, у яких відповідачем є вищий чи центральний орган виконавчої влади, Національний банк України, Рахункова палата, Верховна Рада Автономної Республіки Крим або Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські ради або обласні, Київська і Севастопольська міські державні адміністрації, а також справи, матеріали яких містять державну таємницю, (розглядаються господарським судом міста Києва).

2. Встановила, що позовні заяви у справах, передбачених частиною восьмою статті 16 Господарського процесуального кодексу України, подані до набрання чинності цим Законом до відповідних господарських судів і за якими провадження не відкрито, передаються цими судами до відповідних судів згідно з підсудністю, визначеною цим Законом. Судові рішення у справах, передбачених частиною восьмою ст. 16 Господарського процесуального кодексу України, які ухвалені місцевими господарськими судами до набрання чинності цим Законом і не набрали законної сили, можуть бути оскаржені до апеляційного господарського суду в порядку, встановленому Господарським процесуальним кодексом України, і в строки, визначені процесуальним законом, за правилами якого була розглянута справа чи ухвалено судове рішення судом першої інстанції. Неоскаржені судові рішення у справах, передбачених частиною восьмою ст. 16 Господарського процесуального кодексу України, ухвалені господарськими судами першої

інстанції до набрання чинності цим Законом, набувають законної сили в порядку і строки, встановлені Господарським процесуальним кодексом України. Після набрання чинності цим Законом касаційні скарги (подання) на судові рішення у справах, передбачених частиною восьмою ст. 16 Господарського процесуального кодексу України, підлягають розгляду за правилами Господарського процесуального кодексу України ♦

ЗМІНЕНО ПОРЯДОК ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ РЕЧОВИХ ПРАВ НА НЕРУХОМО МАЙНО ТА ЇХ ОБМЕЖЕНЬ

Верховна Рада України законом України Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень» та інших законодавчих актів України від 11 лютого 2010 р. № 1878-VI внесла зміни до:

1. Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень», виклавши його у новій редакції.

1.1. Щодо державної реєстрації прав.

Державна реєстрація прав є обов'язковою. Інформація про права на нерухоме майно та їх обтяження підлягає внесенню до Державного реєстру прав. Держава гарантує достовірність зареєстрованих прав на нерухоме майно. Права на нерухоме майно, які підлягають державній реєстрації відповідно до цього Закону, виникають з моменту такої реєстрації.

Права на нерухоме майно, що виникли до набрання чинності цим Законом, визнаються дійсними у разі відсутності їх державної реєстрації, передбаченої цим Законом, за таких умов: якщо реєстрація прав була проведена відповідно до законодавства, що діяло на момент виникнення прав діяло законодавство, що не передбачало обов'язкової реєстрації таких прав.

Державна реєстрація прав є публічною, проводиться органом державної реєстрації прав, який зобов'язаний надавати інформацію про зареєстровані права та їх обтяжен-

ня в порядку, встановленому цим Законом. Державна реєстрація прав та їх обтяжень проводиться в порядку черговості надходження заяв.

Будь-які правочини щодо нерухомого майна (відчуження, управління, іпотека тощо) укладаються, якщо право власності на таке майно зареєстровано згідно з вимогами цього Закону.

Державна реєстрація прав проводиться за місцем розташування об'єкта нерухомого майна в межах території, на якій діє відповідний орган державної реєстрації прав.

1.2. Щодо прав та обтяжень, які підлягають державній реєстрації.

Обов'язковій державній реєстрації підлягають речові права та обтяження на нерухоме майно, розміщене на території України, що належить фізичним та юридичним особам, державі в особі органів, уповноважених управляти державним майном, іноземцям та особам без громадянства, іноземним юридичним особам, міжнародним організаціям, іноземним державам, а також територіальним громадам в особі органів місцевого самоврядування, а саме:

1) право власності на нерухоме майно;

2) право володіння; право користування (сервітут); право користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис); право забудови земельної ділянки (суперфіцій); право господарського відання; право оперативного управління; право постійного користування та право оренди земельної ділянки; право користування (найму, оренди) будівлею або іншими капітальними спорудами, їх окремими частинами; іпотека; довірче управління майном;

3) інші речові права відповідно до закону;

4) податкова застава, предметом якої є нерухоме майно, та інші обтяження.

При цьому, речові права на нерухоме майно, зазначені в пунктах 2 і 3 є похідними і реєструються після державної реєстрації права власності на таке майно.

Право власності на житловий будинок, будівлю, споруду, квартиру

може бути зареєстровано незалежно від того, чи зареєстровано право власності на земельну ділянку, на якій вони розташовані, крім випадків, якщо власником земельної ділянки та житлового будинку, будівлі, споруди, квартири, розташованих на ній, є та сама особа.

1.3. Крім того, Закон визначає органи державної реєстрації прав, статус державного реєстру прав, порядок проведення державної реєстрації прав та їх обтяжень.

2. Земельного кодексу України:

2.1. Щодо обмеження прав на земельну ділянку:

Право на земельну ділянку може бути обмежено (обтяжено) законом або актом уповноваженого на це органу державної влади, посадової особи або договором шляхом встановлення:

а) заборони на користування та/або розпорядження, у тому числі шляхом відчуження;

б) умови розпочати і завершити забудову або освоєння земельної ділянки протягом встановлених строків;

в) заборони на провадження окремих видів діяльності;

г) заборони на зміну цільового призначення земельної ділянки, ландшафту;

г) умови здійснити будівництво, ремонт або утримання дороги, ділянки дороги;

д) умови додержання природоохоронних вимог або виконання визначених робіт;

е) умови надавати право полювання, вилову риби, збирання дикорослих рослин на своїй земельній ділянці в установлений час і в установленому порядку.

Обмеження (обтяження) у використанні земельної ділянки, визначені у пунктах «б-е», підлягають державній реєстрації в Державному земельному кадастрі в порядку, встановленому законом.

Заборони на користування та/або розпорядження, у тому числі шляхом відчуження земельної ділянки, підлягають державній реєстрації в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно в порядку, встановленому законом.

2.2. Кабінет Міністрів України більше не зобов'язаний запрова-

джувати державну реєстрацію прав на землю відповідно до ст. 202 Земельного Кодексу.

3. Цивільного кодексу України (зміни набирають чинності з 1 січня 2012 р.)

3.1. Щодо державної реєстрації прав на нерухомість.

У частині третій слова «або правочинів щодо нерухомості» виключити.

Право власності та інші речові права на нерухомі речі, обтяження (у попередній редакції — обмеження) цих прав, їх виникнення, перехід і припинення підлягають державній реєстрації.

Державна реєстрація прав на нерухомість (у попередній редакції — також правочинів щодо нерухомості) є публічною, здійснюється відповідним органом, який зобов'язаний надавати інформацію про реєстрацію та зареєстровані права в порядку, встановленому законом.

Відмова у державній реєстрації права на нерухомість (у попередній редакції — також щодо правочинів щодо нерухомості), ухилення від реєстрації, відмова від надання інформації про реєстрацію можуть бути оскаржені до суду.

3.2. Щодо підприємства як єдиного майнового комплексу.

Права на земельну ділянку та інші об'єкти нерухомого майна, які входять до складу єдиного майнового комплексу підприємства, підлягають державній реєстрації в органах, що здійснюють державну реєстрацію прав на нерухоме майно.

3.3 Щодо набуття права власності на новостворене майно та об'єкти незавершеного будівництва.

До завершення будівництва (створення майна) особа вважається власником матеріалів, обладнання тощо, які були використані в процесі цього будівництва (створення майна).

У разі необхідності така особа, може укласти договір щодо об'єкта незавершеного будівництва, право власності на який реєструється органом, що здійснює державну реєстрацію прав на нерухоме майно на підставі документів, що підтверджують право власності або користування земельною ділянкою для створення об'єкта нерухомого майна,

дозволу на виконання будівельних робіт (у попередній редакції — проектно-кошторисної документації), а також документів, що містять опис об'єкта незавершеного будівництва.

3.4. Щодо моменту набуття права власності за договором.

Права на нерухоме майно, які підлягають державній реєстрації, виникають з дня такої реєстрації відповідно до закону. У попередній редакції — якщо договір про відчуження майна підлягає державній реєстрації, право власності у набувача виникає з моменту такої реєстрації.

3.5. Щодо виділу частки із майна, що є у спільній частковій власності.

Право на частку у праві спільної часткової власності у співвласника, який отримав таку компенсацію, припиняється з дня її отримання.

У разі виділу співвласником у натурі частки із спільного майна для співвласника, який здійснив такий виділ, право спільної часткової власності на це майно припиняється. Така особа набуває право власності на виділене майно, і у випадку, встановленому законом, таке право підлягає державній реєстрації.

3.6. Щодо моменту укладення договору.

Договір, що підлягає нотаріальному посвідченню, є укладеним з дня такого посвідчення.

Попередній редакція містила норму не лише щодо нотаріального посвідчення але і державної реєстрації: договір, який підлягає нотаріальному посвідченню або державній реєстрації, є укладеним з моменту його нотаріального посвідчення або державної реєстрації, а в разі необхідності і нотаріального посвідчення, і державної реєстрації — з моменту державної реєстрації.

3.7. Щодо форми окремих видів договорів.

Договір купівлі-продажу земельної ділянки, єдиного майнового комплексу, житлового будинку (квартири) або іншого нерухомого майна укладається у письмовій формі і підлягає нотаріальному посвідченню. Договір управління нерухомим майном, договір ренти та договір про передачу нерухомого майна під виплату ренти підлягають нотаріальному посвідченню. Слід зазначити, що у попередній редакції ЦКУ

такі договори підлягали ще й державній реєстрації.

Також, із ЦКУ виключено положення щодо державної реєстрації договору довічного утримання (догляду), за яким передається набувачеві у власність нерухоме майно.

3.8. Щодо державної реєстрації права користування нерухомим майном, яке виникає на підставі договору найму будівлі або іншої капітальної споруди.

Право користування нерухомим майном, яке виникає на підставі договору найму будівлі або іншої капітальної споруди (їх окремої частини), укладеного на строк не менш як три роки, підлягає державній реєстрації відповідно до закону.

4. Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад більше не належать делеговані повноваження щодо обліку відповідно до закону об'єктів нерухомого майна незалежно від форм власності.

5. Закону України «Про оренду землі» (зміни набувають чинності з 1 січня 2012 р.).

5.1. Щодо права оренди землі.

Право оренди земельної ділянки підлягає державній реєстрації відповідно до закону.

5.2. Виключено статтю 18 (чинність договору оренди землі) та ст. 20 (державна реєстрація договору оренди землі).

II. Прикінцеві та перехідні положення Закону.

1. Державна реєстрація прав на нерухоме майно в порядку, визначеному цим Законом, здійснюється з 1 січня 2012 р.

2. До 1 січня 2012 р. державна реєстрація:

- права власності та права користування (сервітут) на об'єкти нерухомого майна, розташовані на земельних ділянках; права користування (найму, оренди) будівлею або іншими капітальними спорудами, їх окремими частинами; права власності на об'єкти незавершеного будівництва, а також облік безхазяйного нерухомого майна, довірче управління нерухомим майном проводиться реєстраторами бюро технічної інвентаризації, створеними до набрання

чинності цим Законом та підключеними до Реєстру прав власності на нерухоме майно;

- права власності, права користування (сервітут) земельними ділянками, права постійного користування земельними ділянками, договорів оренди земельних ділянок; права користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис); права забудови земельної ділянки (суперфіції) проводиться територіальними органами земельних ресурсів;

- правочинів, іпотек, відомостей про обтяження нерухомого майна проводиться нотаріусами, реєстраторами юридичної особи, яка належить до сфери управління Міністерства юстиції України.

3. До розмежування земель державної і комунальної власності та державної реєстрації права власності на такі земельні ділянки державна реєстрація права користування (сервітут), права постійного користування, договорів оренди, права користування для сільськогосподарських потреб (емфітевзис), права забудови (суперфіції) здійснюється без проведення державної реєстрації права власності (норма набирає чинності з 1 січня 2012 р.) ♦

ЗМІНЕНО ВИЗНАЧЕННЯ ПОРЯDKУ ТА СТРОКІВ ЗБЕРІГАННЯ ДЕЯКИХ КАТЕГОРІЙ ДОКУМЕНТІВ

Верховна Рада України законом України від 11 лютого 2010 р. № 1877-VI «Про внесення змін до деяких законів України щодо визначення порядку та строків зберігання деяких категорій документів» внесла наступні зміни до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців»:

Щодо визначення термінів.

Реєстраційна справа — папка організаційно-облікового типу з документами або комп'ютерними файлами, що подаються державному реєстратору відповідно до закону. У попередній редакції документи та комп'ютерні файли для постійного зберігання.

Щодо зберігання реєстраційних справ.

Реєстраційна справа зберігається у державного реєстратора протягом п'яти років з дня внесення до Єдиного державного реєстру запису про припинення юридичної особи або припинення підприємницької діяльності фізичною особою-підприємцем.

Після закінчення цього строку реєстраційні справи на паперових носіях, не внесені відповідно до результатів експертизи їх цінності до Національного архівного фонду, знищуються в установленому законодавством порядку.

Реєстраційна справа юридичної особи або фізичної особи-підприємця на електронних носіях зберігається на сервері технічного адміністратора Єдиного державного реєстру.

Строк зберігання реєстраційної справи на електронних носіях визначається цим Законом».

Щодо вимог до технічних та програмних засобів ведення Єдиного державного реєстру.

Технічних та програмних засобів ведення Єдиного державного реєстру повинні забезпечувати зберігання відомостей про юридичних осіб або фізичних осіб-підприємців протягом 75 років з дати внесення запису про припинення юридичної особи або припинення підприємницької діяльності фізичною особою-підприємцем.

У попередній редакції з дати передачі реєстраційної справи до державної архівної установи.

Щодо переліку інформації про юридичну особу у Єдиному державному реєстрі.

Із переліку інформації про юридичних осіб, що має міститися у Єдиному державному реєстрі виключено — дата передачі реєстраційної справи до державної архівної установи, адреса її знаходження.

ЗМІНЕНО СТРОК ВВЕДЕННЯ В ДІЮ ДЕЯКИХ ЗАКОНІВ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання та протидії корупції» від 10 березня 2010 р. № 1962-VI внесено зміни до:

1. Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції» — набирає чинності з дня його опублікування і вводиться в дію з 1 січня 2011 р. У зв'язку з цим з 1 січня 2011 р. втрачає чинність закон України «Про боротьбу з корупцією» та Постанова Верховної Ради України від 5 жовтня 1995 р. «Про порядок введення в дію Закону України «Про боротьбу з корупцією».

2. Закону України «Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень» — набирає чинності з дня його опублікування і вводиться в дію з 1 січня 2011 р. ♦

**СЕМІНАР
«СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ
КРЕДИТНОЇ СПІЛКИ»**

16–17 квітня 2010 року, м. Львів

Під час семінару слухачі зможуть по-новому оцінити вагомість стратегічного планування в кредитній спілці та набути навички практичного застосування стратегічного планування з урахуванням кращого досвіду німецьких кооперативних банків.

Семінар проводитимуть:

- **Томас Райнке** — експерт проекту «Підтримка фінансової діяльності на селі»;
- **Ірина Сітнікова** — фінансовий аналітик ОКС «Програма захисту вкладів»;
- **Віталіна Куциба** — бухгалтер-експерт Всеукраїнської асоціації кредитних спілок.

Вартість семінару:

- для кредитних спілок-членів ВАКС та учасників ПЗВ — **300 грн.**
- для інших кредитних спілок — **600 грн.**

Крім того, учасники семінару **самостійно** покривають такі витрати: проїзд, проживання та додаткове харчування (сніданок, обід, вечеря).

Якщо ви хочете взяти участь у цьому семінарі, заповніть заявку-анкету та **надішліть її до 9 квітня 2010 року на електронну адресу saveljeva@vaks.org.ua.**

За додатковою інформацією звертайтеся до виконавчого директора ВАКС Ліни Савельєвої за телефоном (097) 560-15-38.

Організатори:

**Всеукраїнська асоціація кредитних спілок (ВАКС),
проект Німецького товариства технічної співпраці та Німецької кооперативної асоціації «Райффайзен» (GTZ/DGRV) «Підтримка
фінансової діяльності на селі» т
Львівським інститутом банківської справи УБС НБУ**

ДЕРЖАВНІ ОРГАНИ

Кабінет Міністрів України

ЩОДО ДРУКОВАНИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОЇ, В ЯКИХ У 2010 РОЦІ РОЗМІЩУЮТЬСЯ ОГЛОШЕННЯ ПРО ВИКЛИК ДО СУДУ

Кабінет Міністрів України розпорядженням «Про друковані засоби масової інформації загальнодержавної та місцевої сфери розповсю-

дження, в яких у 2010 році розміщуються оголошення про виклик до суду відповідача, третіх осіб, свідків, місце фактичного проживання (перебування) яких невідоме» від 25 листопада 2009 р. № 1428-р:

Визначив друкованим засобом масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження, в якому в 2010 році розміщуються оголошення про виклик до суду відповідача, третіх осіб, свідків, місце фактич-

ного проживання (перебування) яких невідоме, газету «Урядовий кур'єр».

Затвердив наступний перелік друкованих засобів масової інформації місцевої сфери розповсюдження, в яких у 2010 році розміщуються оголошення про виклик до суду відповідача, третіх осіб, свідків, місце фактичного проживання (перебування) яких невідоме:

Регіон	Найменування друкованого засобу масової інформації
Автономна Республіка Крим	«Крымские известия»
Область:	
Вінницька	«Вінниччина»
Волинська	«Волинь-нова»
Дніпропетровська	«Вісті Придніпров'я»
Донецька	«Донбасс-неделя»
Житомирська	«Житомирщина»
Закарпатська	«Новини Закарпаття»
Запорізька	«Запорізька правда»
Івано-Франківська	«Галичина»
Київська	«Київська правда»
Кіровоградська	«Народне Слово»
Луганська	«Наша газета»
Львівська	«Високий замок»
Миколаївська	«Южная правда»
Одеська	«Чорноморські новини»
Полтавська	«Зоря Полтавщини»
Рівненська	«Вісті Рівненщини», «Вільне слово»
Сумська	«Сумщина»
Тернопільська	«Свобода»
Харківська	«Слобідський край»
Херсонська	«Новий час»
Хмельницька	«Подільські вісті»
Черкаська	«Черкаський край», «Нова доба»
Чернівецька	«Буковинське віче», «Зоріле Буковіней», «Ва-Банк», «Буковина»
Чернігівська	«Деснянська правда»
м. Київ	«Урядовий кур'єр»
м. Севастополь	«Севастопольские известия»

ЗАТВЕРДЖЕНО НОВЕ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ДЕРЖФІНПОСЛУГ

Кабінет Міністрів України постановою «Про затвердження положення про Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України» від 3 лютого 2010 р. № 157 затвердив нове положення про Держфінпослуг.

Нагадаємо, що рішенням Конституційного суду України від 2 жовтня 2008 р. № 19-рп/2008 у Справі № 1-43/2008 визнано такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положення частин третьої, п'ятої ст. 23 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 р. № 2664-III щодо затвердження Президентом України Положення про Уповноважений орган.

Таким чином, повноваження щодо затвердження положення про Державну комісію з регулювання фінансових послуг України віднесено саме до компетенції Кабінету Міністрів України.

Проте, до сьогодні жодним нормативним актом не скасовано Указ Президента України від 4 квітня 2003 р. № 292/2003 «Про затвердження положення про Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України».

Постанова набирає чинності з 1 березня 2010 р., крім підпункту 41 пункту 4, що набирає чинності з 17 травня 2013 р. і стосується здійснення Держфінпослуг реєстрації філій страховиків-нерезидентів.

Постановою визначено Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується

і координується Кабінетом Міністрів України та встановлено, що Держфінпослуг є спеціально уповноваженим органом виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг у межах, визначених законодавством.

Положення, крім того, містить завдання, повноваження, права, склад Держфінпослуг та ряд інших питань, що встановлюють його статус та порядок організації роботи ♦

ЩОДО НАДАННЯ ПОДАТКОВИХ ТА ІНШИХ РОЗ'ЯСНЕНЬ

Постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 2010 р. № 86 «Про надання податкових та інших роз'яснень» відповідно до Закону України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» встановлена вимога Державній податковій адміністрації, Державній митній службі, Пенсійному фонду України, Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності та Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття надавати податкові роз'яснення та роз'яснення з питань загальнообов'язкового державного соціального страхування платникам податків, зборів (обов'язкових платежів), іншим заінтересованим особам щодо офіційного розуміння окремих положень законодавства виключно у вигляді узагальнюючих податкових роз'яснень та роз'яснень інших органів, визначених ст. 2 Закону України «Про порядок погашення зобов'язань платників

податків перед бюджетами та державними цільовими фондами», із затвердженням їх наказами відповідних контролюючих органів.

Раніше надані роз'яснення мають бути приведені у відповідність з цією постановою у тримісячний строк ♦

ВТРАТИЛИ ЧИННІСТЬ ПОСТАНОВИ КАБМІНУ ЩОДО ДОДАТКОВИХ СПЛАТ НА ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ

Постановою Кабінету Міністрів України від 24 березня 2010 р. № 278 «Про внесення змін, скасування та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів Кабінету Міністрів України» визнано такими, що втратили чинність:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2009 р. № 366 «Про сплату внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування фізичними особами-суб'єктами підприємницької діяльності, які обрали особливий спосіб оподаткування».

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2009 р. № 505 «Про порядок сплати та зарахування сум внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, сплачених фізичними особами-суб'єктами підприємницької діяльності, які обрали особливий спосіб оподаткування».

Нагадуємо, що дія цих нормативних актів була зупинена Указом Президента України «Про зупинення дії окремих постанов Кабінету Міністрів України» від 2 листопада 2009 р. № 890/2009 у зв'язку із невідповідністю Конституції України ♦

Національний банк України

ЩОДО ЗМІНИ РАХУНКІВ КЛІЄНТІВ У РАЗІ ЗМІНИ НАЙМЕНУВАННЯ БАНКУ

Постановою правління Національного банку України від 5 січня 2010 р. № 4 «Про внесення змін до Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах» унесено зміни до Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затвердженої постановою правління Національного банку України від 12.11.2003 р. № 492.

Звертаємо увагу кредитних спілок, що банки не здійснюватимуть зміну рахунків клієнтів у разі зміни найменування банку, яка не пов'язана з їхньою реорганізацією, а також у разі зміни найменування банками в зв'язку з проведенням їхньої реорганізації шляхом перетворення. У цих випадках: банк зобов'язаний завчасно повідомити всіх клієнтів про зміну свого найменування; банк не формує нові справи з юридичного оформлення рахунків ♦

ЩОДО РЕФІНАНСУВАННЯ ТА НАДАННЯ КРЕДИТІВ БАНКАМ УКРАЇНИ З МЕТОЮ СТИМУЛЮВАННЯ КРЕДИТУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Постановою правління Національного банку України 04.02.2010 р. № 47 затверджено «Положення про рефінансування та надання Національним банком України кредитів банкам України з метою стимулювання кредитування економіки України на період її виходу на докризові параметри» (далі — Положення). Положення визначає порядок надання Національним банком банкам України стабілізаційного та стимулюючого кредиту, а також процедуру зміни умов кредитного договору з Національним банком.

Основні положення.

1. Надано визначення термінів:

- стабілізаційний кредит — кредит

рефінансування, який надається банку для підтримки ліквідності в разі реальної загрози стабільності його роботи;

- стимулюючий кредит — кредит, який надається банку для підтримки ліквідності з метою відновлення процесу кредитування вітчизняного товаровиробника, що має пріоритетне значення для забезпечення виходу економіки України на докризові параметри та включений до переліку підприємств, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, визначеного Кабінетом Міністрів України відповідно до законодавства України.

2. Рішення про надання/відмову в наданні кредиту, зміну умов кредитного договору, погодження графіка повернення кредиту та сплати процентів за користування ним приймає Правління Національного банку в межах монетарних можливостей.

3. Національний банк має право приймати рішення щодо взяття за кредитом однорідного або змішаного забезпечення

4. Процентна ставка за кредитом є змінною, базується на обліковій ставці Національного банку та залежить від класу банку і категорії забезпечення, які визначаються згідно з додатками до Положення.

5. Надано порядок визначення розміру процентної ставки в разі надання банком однорідного забезпечення визначається (як сума облікової ставки Національного банку та відповідної ставки коригування).

Розмір процентної ставки в разі надання банком змішаного забезпечення визначається як сума облікової ставки Національного банку та середньоарифметичної зваженої ставки коригування, яка розраховується за спеціальною формулою.

6. Національний банк з метою запобігання втраті ліквідності банку має право під час надання стабілізаційного кредиту встановити певні обмеження та вимоги щодо його діяльності.

7. Крім того, встановлюються категорії забезпечення за кредитом,

вимоги до забезпечення та порядок його врахування, порядок надання кредиту, зміна умов кредитного договору за стабілізаційним кредитом, контроль за виконанням умов кредитного договору, критерії класифікації банків ♦

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК

НБУ Листом «Рекомендації держателям платіжних карток щодо їх використання» від 03.03.2010 р. № 25-312/519-3299 повідомив таке.

Дотримання рекомендацій дасть змогу забезпечити держателям платіжних карток надійне їх зберігання, нерозголошення реквізитів платіжної картки, персонального ідентифікаційного номера (далі — ПІН) та інших даних, а також зменшить можливі ризики під час здійснення операцій з використанням платіжної картки в банкоматах, безготівкової оплати товарів і послуг, у тому числі через мережу Інтернет.

Рекомендації діють у частині, що не суперечать правилам користування платіжною карток відповідної платіжної системи (у разі її надання емітентом держателю). Ці рекомендації не поширюються на платіжні картки Національної системи масових електронних платежів.

Загальні рекомендації

1. Ніколи не розголошуйте ПІН стороннім особам, у тому числі родичам, знайомим, працівникам банку, касирам та особам, які намагаються допомогти вам під час використання платіжної картки.

2. ПІН необхідно запам'ятати або зберегти його окремо від платіжної картки в недоступному для сторонніх осіб, у тому числі родичів, місці.

3. Ніколи не передавайте платіжну картку для використання іншими особами, у тому числі родичами. Якщо на платіжній картці нанесено прізвище та ім'я фізичної особи, то тільки ця фізична особа має право

використовувати платіжну картку.

4. Не розголошуйте та не повідомляйте персональні дані або інформацію про платіжну картку (у тому числі ПІН) на вимогу будь-яких сторонніх осіб, у тому числі й працівників банку. У разі виникнення такої ситуації зателефонуйте до банку-емітента, який видав платіжну картку, і повідомте про цей факт.

5. Під час отримання платіжної картки поставте підпис на її зворотному боці в місці, яке призначено для підпису держателя платіжної картки. Це зменшить ризик використання платіжної картки без вашої згоди в разі її втрати.

6. Будьте уважні до умов зберігання та використання платіжної картки. Не піддавайте платіжну картку механічним, температурним та електромагнітним діям, а також уникайте потрапляння на неї вологи. Платіжну картку не можна зберігати разом з мобільним телефоном, побутовою та офісною технікою, а також поблизу металевих предметів та інших магнітних носіїв/пристроїв.

7. Телефон банку-емітента, який видав платіжну картку, зазначено на зворотному боці платіжної картки. Також потрібно завжди мати при собі контактні телефони банку-емітента, номер платіжної картки на інших носіях інформації: у записнику, мобільному телефоні тощо, але не разом із записом про ПІН.

8. З метою запобігання незаконним операціям з використанням платіжної картки та зняття коштів з вашого карткового рахунку доцільно встановити добовий ліміт на суму та кількість операцій із застосуванням платіжної картки та одночасно підключити електронну послугу оповіщення про проведені операції (наприклад, оповіщення у вигляді коротких текстових повідомлень на мобільний телефон (SMS) або іншим способом).

9. Не рекомендується відповідати на електронні листи, у яких від імені банку пропонується надати персональні дані. Не потрібно відкривати сторінки в мережі Інтернет (сайти/портали), що зазначені в листах (уключаючи офіційну сторінку банку в мережі Інтернет), оскільки це можуть бути сторінки-двійники, через які можуть здійснюватися

незаконні дії/сумнівні операції з використанням даних вашої платіжної картки.

10. У цілях інформаційної взаємодії з банком-емітентом рекомендуємо використовувати тільки реквізити засобів зв'язку (мобільних, стаціонарних телефонів, факсів, інтерактивних сторінок у мережі Інтернет (сайтів/порталів), звичайної та електронної пошти тощо), які зазначені в документах, отриманих безпосередньо в банку-емітенті.

11. Пам'ятайте, що в разі розкриття ПІНу, персональних даних, втрати платіжної картки існує ризик здійснення незаконних дій з коштами на вашому рахунку з боку третіх осіб.

У разі втрати платіжної картки держатель повинен негайно повідомити про це емітента. У протилежному разі емітент не несе відповідальності за переказ коштів, ініційований до отримання такого повідомлення за допомогою цієї платіжної картки, якщо інше не передбачено договором.

Здійснення операцій через банкомат

1. Рекомендуємо здійснювати операції з використанням платіжних карток через банкомати, які встановлені в безпечних місцях (наприклад, в установах, банках, великих торговельних комплексах, готелях, аеропортах тощо).

2. Не використовуйте пристрої, які потребують уведення ПІН для доступу в приміщення, де розташовано банкомат.

3. Перед використанням банкомата огляньте його щодо наявності додаткових приладів, які не відповідають його конструкції та розташовані в місці набору ПІНу, та в місці (отвір), призначеному для приймання карток (наприклад, наявність нерівно встановленої клавіатури для набору ПІН). У разі виявлення зазначеного не використовуйте такий банкомат.

4. Якщо клавіатура або місце для приймання карток банкомата обладнані додатковими пристроями, що не відповідають його конструкції, не використовуйте його для здійснення операцій з використанням платіжної картки і повідомте про це

банк за номером телефону, який зазначено на банкоматі.

5. Не застосовуйте фізичну силу, щоб вставити платіжну картку в отвір, призначений для приймання карток. Якщо платіжна картка легко не вставляється, то не використовуйте такий банкомат.

6. Набирайте ПІН таким чином, щоб особи, які перебувають поруч, не змогли його побачити. Під час набору ПІНу прикривайте клавіатуру рукою.

7. Якщо банкомат працює некоректно (наприклад, довгий час перебуває в режимі очікування, мимоволі перезавантажується), відмовтесь від послуг такого банкомата, відмініть поточну операцію, натиснувши на клавіатурі кнопку «Відміна» («Отмена» чи Cancel) і дочекайтесь повернення платіжної картки.

8. Після отримання готівки в банкоматі необхідно її перерахувати та переконатись у тому, що платіжна картка була повернена банкоматом, дочекатись видачі чека в разі його запиту і тільки після цього відходити від банкомата.

9. Роздруковані банкоматом чеки потрібно зберігати для звірки зазначених у них сум з випискою про рух коштів на картковому рахунку.

10. Не слід проводити ніяких дій за підказками третіх осіб, а також не приймайте від них допомоги під час здійснення операцій через банкомат з використанням платіжної картки.

11. Якщо під час проведення операції через банкомат платіжна картка не повертається, то необхідно зателефонувати до банку за телефоном, який зазначено на банкоматі, та описати ситуацію, що склалася, а також звернутися з цього приводу до банку-емітента, який видав платіжну картку.

Здійснення безготівкових розрахунків

1. Не використовуйте платіжну картку в торговельній мережі для оплати товарів або послуг, якщо торговець/продавець/касир (у ресторані, магазині, на АЗС тощо) викликав у вас недовіру.

2. Розрахунки з використанням

платіжної картки мають виконуватися тільки у вашій присутності. Це забезпечить зниження ризику неправомірного отримання ваших персональних даних, зазначених на платіжній картці.

3. Під час використання платіжної картки для оплати товарів або послуг продавець/касир може вимагати від держателя платіжної картки надати паспорт, підписати квитанцію або ввести ПІН. Перед набором ПІНу слід переконаватися, що треті особи, які перебувають у безпосередній близькості від вас, не зможуть його побачити. Перед тим, як підписати квитанцію, в обов'язковому порядку перевірте суму, що зазначена на ній.

4. Якщо під час спроби здійснити оплату товарів або послуг з використанням платіжної картки не вдалося здійснити успішно операцію, то необхідно зберігати один примірник виданої терміналом квитанції для перевірки відсутності зазначеної операції у виписці про рух коштів за картковим рахунком.

Виконання операцій через мережу Інтернет

1. Не використовуйте ПІН під час замовлення товарів або послуг через мережу Інтернет, а також за телефоном/факсом.

2. Не повідомляйте інформацію про платіжну картку або картковий рахунок через мережу Інтернет, наприклад ПІН, паролі доступу до рахунків, термін дії платіжної картки, кредитні ліміти, персональні дані тощо.

3. З метою запобігання неза-

конним діям або сумнівним операціям з використанням даних платіжної картки міжнародної платіжної системи рекомендуємо для оплати товарів (послуг) через мережу Інтернет використовувати окрему платіжну картку (так звана «віртуальна картка») з граничним лімітом, яка передбачена тільки для цієї цілі та яка не дає змоги здійснювати з її використанням операції в торговельній мережі та зняття готівки.

4. Необхідно використовувати сторінки в мережі Інтернет (сайти/портали) тільки відомих і перевірених інтернет-магазинів.

5. Обов'язково переконайтесь у правильності зазначення адреси сторінок у мережі Інтернет (сайтів/порталів), до яких підключаєтесь і через які збираєтесь здійснювати оплату товарів (послуг), оскільки схожі адреси можуть використовуватися для здійснення незаконних дій або сумнівних операцій з використанням персональних даних платіжної картки.

6. Рекомендуємо здійснювати оплату товарів (послуг), придбаних через мережу Інтернет, тільки зі свого комп'ютера з метою збереження конфіденційності персональних даних та/або інформації про картковий рахунок.

Якщо оплата товару (послуги) здійснюється через чужий комп'ютер, рекомендуємо після завершення всіх розрахунків переконаватися, що персональні дані та інша інформація не збереглася (знову відкривши сторінку продавця, на якій здійснювалась оплата товару).

7. Слід встановити на свій ком-

п'ютер антивірусне програмне забезпечення і регулярно здійснювати його оновлення та оновлення інших програмних продуктів (операційної системи, прикладних програм).

Це захистить вас від проникнення неліцензійного програмного забезпечення (вірусів).

Закриття карткового рахунку

1. Пам'ятайте, що поточні/ карткові рахунки закриваються на підставі заяви клієнта, якщо інше не передбачено договором.

2. У разі звільнення з роботи або дострокового розірвання договору з вашої ініціативи, якщо ви не плануєте використовувати в подальшому рахунок та якщо банком передбачено стягнення комісійної винагороди за його обслуговування, доцільно закрити поточний/картковий рахунок, який був відкритий вам для отримання заробітної плати. Для цього ви маєте звернутись із заявою про закриття рахунку до банку, якщо інше не передбачено договором, і повернути платіжну картку (у разі потреби), одержати виписку про рух коштів за картковим рахунком.

3. Під час закриття карткового рахунку (після виконання зобов'язань або в разі розірвання чи закінчення терміну дії договору) банк зобов'язаний видати залишок коштів (у разі його наявності) та на вимогу держателя платіжної картки — довідку про закриття рахунку та повернення платіжної картки, кредиту і процентів за ним. Кошти видаються готівкою або за дорученням клієнта перераховуються на інший рахунок ♦

Міністерство юстиції України

ЩОДО ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ПРАВ ВЛАСНОСТІ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО

Міністерство юстиції України наказом «Про впорядкування відносин щодо державної реєстрації прав власності на нерухоме майно» від 17 лютого 2010 р. № 324/5 внесло зміни до наказу Міністерства юстиції України від 7 лютого 2002 р. № 7/5 «Про затвердження Тимчасового положення про порядок реєстрації прав власності на нерухоме майно».

Вказаними змінами встановлено, що до створення єдиної системи органів державної реєстрації прав та формування Державного реєстру прав на нерухоме майно та їх обмежень відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень» бюро технічної інвентаризації (БТІ) здійснюють державну реєстрацію прав власності на нерухоме майно.

Звертаємо Вашу увагу на такі зміни:

1. У разі реєстрації прав власності на нерухоме майно на підставі договорів іпотеки, що містять застереження про задоволення вимог іпотекодержателя, укладені або змінені після набрання чинності Законом України «Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва», до БТІ, крім документів, передбачених Тимчасовим положенням про порядок реєстрації прав власності на нерухоме майно, необхідно також надати:

- завірену в установленому порядку копію письмової вимоги про усунення порушень, надісланої іпотекодержателем іпотекодавцю та боржнику, якщо він є відмінним від іпотекодавця, у якій має бути зазначено стислий зміст порушених зобов'язань, вимогу про виконання порушеного зобов'язання у не менш ніж тридцятиденний строк та попередження про звернення стягнення на предмет іпотеки у разі невиконання цієї вимоги;

- документ, який підтверджує сплив тридцятиденного строку з моменту отримання іпотекодавцем та боржником, якщо він є відмінним від іпотекодавця, письмової вимоги іпотекодержателя;

- звіт про оцінку предмета іпотеки; витяг з Державного реєстру іпотек; витяг з Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна про наявність/відсутність заборони та/або арешту нерухомого майна.

Наявність накладеної заборони відчуження нерухомого майна при посвідченні договору іпотеки, за яким відбувається перехід права власності від іпотекодавця до іпотекодержателя, не є підставою для прийняття реєстратором рішення про відмову в реєстрації прав власності на нерухоме майно за іпотекодержателем.

2. У разі закріплення об'єктів нерухомого майна за юридичними особами, які здійснюють свою діяльність на основі права господарського відання або права оперативного управління, поряд з інформацією про власника робиться відмітка про правовий режим майна, а саме — належність майна суб'єкту господарювання на праві оперативного управління чи праві господарського відання.

3. Інформаційна довідка з Реєстру прав власності на нерухоме майно містить реєстраційний номер нерухомого майна; адресу (місцезнаходження) нерухомого майна; призначення нерухомого майна; підстави виникнення чи припинення права власності; відомості про власника (власників); форму власності; вид і розмір часток спільної власності; дату внесення запису; прізвище, ім'я, по батькові та підпис реєстратора; прізвище, ім'я, по батькові та підпис керівника БТІ або уповноваженої ним особи. Зазначена довідка скріплюється печаткою БТІ.

4. Свідоцтво про право власності містить таку інформацію: назву об'єкта нерухомого майна; місце видачі свідоцтва; дату видачі свідо-

цтва; назву органу, який видав свідоцтво; адресу (місцезнаходження) нерухомого майна; відомості про власника (власників); форму власності; вид і розмір часток спільної власності; опис нерухомого майна (найменування будівель, споруд та їх літеровка; призначення майна; розмір житлової та нежитлової площі; процент зношеності тощо); реквізити прийнятого рішення (найменування органу, назва документа, дата та індекс); прізвище, ім'я, по батькові керівника органу, який прийняв рішення; підпис керівника. Свідоцтво скріплюється печаткою органу, який видав зазначене свідоцтво.

У відомості про власника (власників) для власника — територіальної громади — зазначається територіальна громада села, селища, міста, району у місті в особі відповідного органу місцевого самоврядування, для власника — держави — держава Україна в особі відповідного органу державної влади.

У разі закріплення об'єктів нерухомого майна за юридичними особами, які здійснюють свою діяльність на основі права господарського відання або права оперативного управління, поряд з інформацією про власника робиться відмітка про правовий режим майна, а саме — належність майна суб'єкту господарювання на праві оперативного управління чи праві господарського відання.

5. Для реєстрації прав власності на об'єкти незавершеного будівництва до БТІ разом із заявою про реєстрацію прав власності подаються документи, що посвідчують право на земельну ділянку та дозвіл на виконання будівельних робіт, їх копії ♦

ЗМІНИ ДО ПОРЯДКУ ПОДАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ НА ДЕРЖАВНУ РЕЄСТРАЦІЮ ДО МІНЮСТУ

Міністерство юстиції України наказом «Про внесення зміни до Порядку подання нормативно-пра-

вових актів на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України та проведення їх державної реєстрації» від 17.02.2010 р. № 320/5, доповнило Порядок наступними положеннями:

Виконавець у разі виявлення за результатами правової експертизи нормативно-правового акта порушень правил правопису та нормопроєктувальної техніки може провести робочу зустріч із уповноваженим працівником суб'єкта нормотворення, під час якої має висловити зазначені зауваження до нормативно-правового акта.

Суб'єкт нормотворення може протягом строку, встановленого для проведення державної реєстрації нормативно-правового акта, врахувати зазначені зауваження та направити до Міністерства юстиції супровідним листом оригінал та дві завірені в установленому законодавством порядку копії відповідних сторінок опрацьованого нормативно-правового акта із зазначенням на зворотному боці цих сторінок прізвища, ініціалів, підпису уповноваженого працівника суб'єкта нормотворення та дати візування ♦

ЩОДО ДАТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЖИТКОВОГО МІНІМУМУ ТА МІНІМАЛЬНОЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Міністерство юстиції розглянуло звернення щодо надання роз'яснення стосовно дати застосування прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати у розмірі, визначеному Законом України від 6 листопада 2009 року № 1715-VI «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» (далі – Закон № 1715-VI), та листом від 26.01.2010 № 20407-0-33-09-21 повідомила таке.

Відповідно до частини другої статті 95 Конституції України виключно законом про Державний бюджет України визначаються будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, розмір і цільове спрямування цих видатків.

Згідно з частиною третьою ст. 4 Закону України «Про прожитковий мінімум» прожитковий мінімум на одну особу, а також окремо для тих,

хто відноситься до основних соціальних і демографічних груп населення, щороку затверджується Верховною Радою України в законі про Державний бюджет України на відповідний рік.

Частиною першою ст. 10 Закону України «Про оплату праці» встановлено, що розмір мінімальної заробітної плати встановлюється Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України не рідше одного разу на рік у законі про Державний бюджет України.

Частиною третьою цієї ж статті Закону України «Про оплату праці» встановлено, що зміни розміру мінімальної заробітної плати іншими законами України та нормативно-правовими актами є чинними виключно після внесення змін до закону про Державний бюджет України на відповідний рік.

6 листопада 2009 року Верховною Радою України прийнято Закон № 1715-VI, яким внесено зміни до Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» і встановлені нові розміри прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати.

Так згідно з внесеними змінами до ст. 54 Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» з 1 листопада 2009 року прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць встановлено у розмірі 701 гривня та для тих, хто відноситься до основних соціальних і демографічних груп населення: дітей віком до 6 років – 632 гривні; дітей віком від 6 до 18 років – 776 гривень; працездатних осіб – 744 гривні; осіб, які втратили працездатність, – 573 гривні.

Також, пунктом 2 розділу I Закону № 1715-VI внесено зміни до статті 55 Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» і передбачено, що з 1 листопада 2009 року розмір мінімальної заробітної плати становить 744 гривні.

Одночасно повідомляємо, що головним органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики, зокрема, у сфері соціального захисту населення та оплати праці є Міністерство праці та соціальної політики, яке відповідно до

покладених на нього завдань розробляє та вносить в установленому порядку пропозиції щодо визначення розміру мінімальної заробітної плати, розраховує фактичний розмір прожиткового мінімуму на одну особу, а також окремо для тих, хто відноситься до основних соціальних і демографічних груп населення, а також проводить інформаційно-роз'яснювальну, консультаційну роботу з питань, що належать до його компетенції ♦

ЩОДО НАДАННЯ РОЗ'ЯСНЕННЯ ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ОКРЕМИХ ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ»

Міністерство юстиції України розглянуло звернення стосовно надання роз'яснення щодо застосування окремих положень Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції» (далі – Закон) та листом від 27.01.2010 р. № 20377-0-33-09-22 і повідомило таке.

Відповідно до пункту 3 частини першої ст. 2 Закону суб'єктами відповідальності за корупційні правопорушення є особи, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або особи, спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків в юридичних особах, а також фізичні особи-підприємці.

Згідно з пунктом 2 частини першої ст. 4 Закону особам, зазначеним у пунктах 1–3 частини першої статті 2 цього Закону, забороняється займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю (крім викладацької, наукової та творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту, що здійснюється в позаробочий час) безпосередньо або через інших осіб, якщо інше не передбачено законом.

Отже, при застосуванні зазначених положень Закону до фізичних осіб-підприємців слід враховувати норми діючого законодавства України, яким врегульовано питання здійснення підприємницької діяльності. Так, відповідно до ст. 42 Конституції

Україні кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом.

Частиною першою ст. 50 Цивільного кодексу України передбачено, що право на здійснення підприємницької діяльності, яку не заборонено законом, має фізична особа з повною цивільною дієздатністю.

Обмеження права фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності встановлюються Конституцією України та законом.

Згідно із частиною першою ст. 128 Господарського кодексу України громадянин визнається суб'єктом господарювання у разі здійснення ним підприємницької діяльності за умови державної реєстрації його як підприємця без статусу юридичної особи відповідно до статті 58 цього Кодексу.

Громадянин може здійснювати підприємницьку діяльність: безпосередньо як підприємець або через приватне підприємство, що ним створюється; із залученням або без залучення найманої праці; самостій-

но або спільно з іншими особами.

Право на заняття підприємницькою діяльністю на території України не залежить від громадянства, фінансового або майнового стану громадянина. Займатися підприємницькою діяльністю на території України мають право громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства.

Слід зазначити, що закони України встановлюють ряд обмежень на здійснення підприємницької діяльності народними депутатами України, посадовими і службовими особами органів державної влади та органів місцевого самоврядування, посадовими особами органів прокуратури, суду, органів державної безпеки, внутрішніх справ, органів державної влади та управління, які контролюють діяльність підприємств, нотаріусів.

Крім того, фізичні особи за вчинені правопорушення можуть бути позбавлені права на підприємництво за вироком суду. Фізичні особи-підприємці не вправі здійснювати

страхову діяльність (ст. 2 Закону України «Про страхування»), банківську діяльність (ст. 6 Закону України «Про банки і банківську діяльність»), діяльність у сфері організації телебачення і радіомовлення (ст. 1 Закону України «Про телебачення і радіомовлення»), космічну діяльність (ст. 1 Закону України «Про космічну діяльність») тощо.

Таким чином, виходячи з наведеного, статус фізичної особи-підприємця — це юридичний статус, який засвідчує право особи на заняття підприємницькою діяльністю, тобто самостійною, ініціативною, систематичною, на власний ризик господарською діяльністю, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку.

При цьому, юридичний статус «фізична особа-підприємець» сам по собі не впливає і ніяким чином не обмежує будь-які правомочності особи, які випливають з її цивільної право — та дієздатності ♦

Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України

ПРО ВИСВІТЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ КОМІСІЇ З РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України розпорядженням від 04.02.2010 р. № 105 «Про висвітлення діяльності Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України»:

1. Визначила основним засобом публікації розпоряджень Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України (далі — Держфінпослуг), нормативно-правових актів та їх проектів, інших документів, які розглядаються на засіданнях Комісії, розміщення їх на офіційному веб-сайті Держфінпослуг www.dfp.gov.ua.

2. Зобов'язала відділу зв'язків з громадськістю та протоколу підготувати проект інформаційного листа до учасників ринків фінансових послуг щодо вимог Держфінпослуг розміщувати інформацію, обов'язкову до опублікування відповідно до вимог діючого законодавства, лише у виданнях, прирівняних до офіційних видань Держфінпослуг ♦

ЩОДО ПУБЛІКАЦІЇ ОФІЦІЙНИХ ВІДОМОСТЕЙ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖФІНПОСЛУГ Й НЕБАНКІВСЬКІ ФІНУСТАНОВИ

Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України розпорядженням від 04.03.2010 р. № 232 «Про деякі питання публікації офіційних відомостей про діяльність Держфінпослуг та інформації про небанківські фінансові установи» постановила:

1. З метою оприлюднення офіційних документів і оперативного надання інформації про діяльність Держфінпослуг, відповідно до ст. 22 Закону України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» та розпорядження Держфінпослуг від 4 лютого 2010 року № 105 «Про висвітлення діяльності Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України» прирівняти фінансово-економічний тижневик «Україна Бізнес ревью» до офіційних друкованих видань Держфінпослуг.

2. Відділу зв'язків з громадськістю та протоколу та управління правового забезпечення при укладенні договорів про постійне співробітництво з періодичними виданнями, які відповідають умовам, визначеним у розпорядженні Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 4 лютого 2010 р.

№ 105 «Про висвітлення діяльності Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України», передбачити зобов'язання редакцій друкованих засобів масової інформації публікувати офіційні матеріали Держфінпослуг та інформацію учасників фінансових ринків, яка підлягає обов'язковому оприлюдненню відповідно до законодавства та нормативно-правових актів Держфінпослуг.

3. З метою доступу споживачів фінансових послуг до інформації про стан фінансових установ та інших відомостей про їх діяльність, консолідації даних про небанківські фінансові установи у доступних для споживачів засобах масової інформації рекомендувати учасникам ринку небанківських фінансових установ розміщувати інформацію, яка підлягає оприлюдненню відповідно до чинних нормативно-правових актів, у виданнях, прирівняних до офіційних видань Держфінпослуг, якщо інше не передбачено нормативно-правовими актами.

4. Уточнила перелік матеріалів, що відповідно до чинного законодавства та нормативно-правових актів Держфінпослуг підлягають обов'язковому оприлюдненню:

І. Інформація, що оприлюднює Держфінпослуг

Підстава для оприлюднення	Зміст оприлюднення
Закон України від 20 грудня 2001 р. № 2908-III «Про кредитні спілки»	Стаття 9. Припинення діяльності кредитної спілки. Комісія поміщає у відповідних засобах масової інформації, в яких публікуються дані про державну реєстрацію кредитної спілки, що припиняє діяльність, повідомлення про припинення діяльності такої спілки та про порядок і строк заявлення вимог її кредиторами. Цей строк не може бути меншим двох місяців з моменту публікації повідомлення про припинення діяльності кредитної спілки.
Ліцензійні умови здійснення переказу коштів небанківськими фінансовими установами, затверджені розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 23 березня 2006 р. № 5523	8. Анулювання ліцензії. 8.10. Рішення про анулювання ліцензії оприлюднюється протягом трьох робочих днів з дати прийняття такого рішення на веб-сайті Держфінпослуг та протягом семи робочих днів — у друкованих засобах масової інформації.

Підстава для оприлюднення	Зміст оприлюднення
<p>Порядок ведення реєстру аудиторів, які можуть проводити аудиторські перевірки фінансових установ, затверджений розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 19 лютого 2004 р. № 86 (у редакції розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 24 червня 2005 р. № 4239)</p>	<p>Розділ I. Загальні положення: 1.7. Перелік аудиторів, які внесені до Реєстру, публікується Держфінпослуг у кінці кожного року в засобах масової інформації, а також регулярно оновлюється на веб-сайті Держфінпослуг. Розділ VII. Виключення аудитора з Реєстру: 7.7. Розпорядження Держфінпослуг про виключення аудитора з Реєстру підлягає опублікуванню в засобах масової інформації та/або на офіційному веб-сайті Держфінпослуг.</p>

II. Інформація, що оприлюднюється учасниками ринків фінансових послуг

Підстава для оприлюднення	Зміст оприлюднення
<p>Закон України від 20 грудня 2001 р. № 2908-III «Про кредитні спілки»</p>	<p>Стаття 8. Державна реєстрація та ліцензування окремих видів діяльності кредитної спілки. 3. Кредитна спілка розміщує у відповідних засобах масової інформації, визначених уповноваженим органом, дані про її державну реєстрацію. Стаття 14. Загальні збори членів кредитної спілки. 3. Повідомлення про скликання чергових загальних зборів повинне бути опубліковане не пізніше ніж за 30 календарних днів до скликання зборів у відповідних засобах масової інформації, в яких публікуються дані про державну реєстрацію кредитної спілки.</p>
<p>Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»</p>	<p>Стаття 14. Подання та оприлюднення фінансової звітності. 4. Відкриті акціонерні товариства, підприємства-емітенти облігацій, банки, довірчі товариства, валютні та фондові біржі, інвестиційні фонди, інвестиційні компанії, кредитні спілки, недержавні пенсійні фонди, страхові компанії та інші фінансові установи зобов'язані не пізніше 1 червня наступного за звітним року оприлюднювати річну фінансову звітність та консолідовану звітність шляхом публікації у періодичних виданнях або розповсюдження її у вигляді окремих друкованих видань. 5. У разі ліквідації підприємства ліквідаційна комісія складає ліквідаційний баланс та у випадках, передбачених законами, публікує його протягом 45 днів.</p>
<p>Положення про Державний реєстр фінансових установ, затверджене розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 28 серпня 2003 р. № 41</p>	<p>Розділ 7. Видача дублікату Свідоцтва. 2. У разі втрати Свідоцтва заявник зобов'язаний звернутися до Держфінпослуг та подати: - інформацію про опублікування оголошення про втрату Свідоцтва в засобах масової інформації та примірник/копію такої публікації. Розділ 8. Виключення інформації про фінансову установу з Реєстру та анулювання Свідоцтва. 2. У разі подання заяви про виключення інформації про фінансову установу з Реєстру (додаток 9) та анулювання Свідоцтва заявник повинен додати до заяви: - примірник/копію опублікованого в засобах масової інформації повідомлення про прийняття відповідним органом управління фінансової установи рішення про подання заяви про виключення інформації про фінансову установу з Реєстру.</p>
<p>Порядок ведення реєстру аудиторів, які можуть проводити аудиторські перевірки фінансових установ, затверджений розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 19 лютого 2004 р. № 86 (у редакції розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 24 червня 2005 р. № 4239)</p>	<p>Розділ VI. Видача дублікату Свідоцтва 6.2. У разі втрати Свідоцтва заявник зобов'язаний звернутися до Держфінпослуг та надати: б) інформацію про публікацію оголошення про втрату Свідоцтва у відповідних засобах масової інформації.</p>
<p>Ліцензійні умови здійснення переказу коштів небанківськими фінансовими установами, затверджені розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 23 березня 2006 р. № 5523</p>	<p>б. Видача дублікату ліцензії 6.2. У разі втрати або пошкодження ліцензії ліцензіат подає до Держфінпослуг такі документи: б) примірник оголошення в друкованих засобах масової інформації про втрату ліцензії (у разі втрати ліцензії).</p>

Підстава для оприлюднення	Зміст оприлюднення
Ліцензійні умови провадження діяльності кредитних спілок з надання фінансових послуг (заголовок в редакції розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 16 травня 2005 р. № 4039), затверджені розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 2 грудня 2003 р. № 146	Розділ 2. Документи, які подаються для отримання ліцензії, порядок їх подання та розгляду. 10) засвідчені відбитком печатки та підписом керівника кредитної спілки копії документів, що підтверджують проведення останніх загальних зборів, а саме: копія публікації повідомлення про скликання загальних зборів у відповідних засобах масової інформації; примірник запрошення на загальні збори та інших документів, що надсилалися листом (вручалися) кожному члену кредитної спілки; копія протоколу загальних зборів та реєстр осіб, які брали участь у цих зборах. Кредитні спілки, які на дату подання заяви проводили тільки установчі збори, подають засвідчені відбитком печатки та підписом керівника кредитної спілки копії протоколу установчих зборів та реєстру осіб, які брали участь у цих зборах.
Положення про порядок сертифікації осіб на право здійснення тимчасової адміністрації фінансових установ, затверджене розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 27 травня 2005 р. № 4081	7. Видача дублікату Сертифіката. 7.2. У разі втрати Сертифіката до Держфінпослуг подаються: б) інформація про публікацію оголошення про втрату Сертифіката.

Державний комітет фінансового моніторингу України

ВИЗНАЧЕНО АДРЕСИ ПОДАННЯ ІНФОРМАЦІЇ З ПИТАНЬ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Наказом Державного комітету фінансового моніторингу України «Про визначення адрес подання інформації з питань фінансового моніторингу» від 21 грудня 2009 р. № 173 встановлено:

1. Перелік адрес подання інформації суб'єктами первинного фінансового моніторингу до Державного комітету фінансового моніторингу України. Для кредитних спілок, адреси такі:

№ з/п	Види інформації з питань фінансового моніторингу, що надається суб'єктами первинного фінансового моніторингу (СПФМ)	Спосіб подання	Адреса подання
1	2	3	4
1	Інформація з питань фінансового моніторингу від СПФМ на паперових носіях або в електронному вигляді на магнітних/оптичних носіях		
	Інформація відповідно до наказу Держфінмоніторингу від 13.05.2003 р. № 48 «Про затвердження деяких форм обліку та подання інформації, пов'язаної із здійсненням фінансового моніторингу, та Інструкції щодо їх заповнення», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 23.05.2003 р. за № 394/7715, та інша інформація, пов'язана зі здійсненням фінансового моніторингу, що надається СПФМ та їх відокремленими підрозділами.	Поштою з повідомленням про вручення, кур'єрською, фельд'єгерською поштою або нарочно.	вул. Білоруська, 24, м. Київ, 04655, МСП 655
2	Інформація з питань фінансового моніторингу від СПФМ, що не є банками, в електронному вигляді каналами зв'язку		
	Файли інформаційного обміну відповідно до: наказу Держфінмоніторингу від 28.09.2004 р. № 122 «Про запровадження Порядку присвоєння ідентифікатора суб'єктам первинного фінансового моніторингу для подання інформації Держфінмоніторингу України та подання інформації в електронному вигляді суб'єктами первинного фінансового моніторингу, які не є банками», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 12.10.2004 р. за № 1304/9903; наказу Держфінмоніторингу від 19.04.2006 р. № 74 «Про затвердження Порядку прийняття Державним комітетом фінансового моніторингу України рішення про подальше зупинення проведення фінансової операції, якщо її учасником або вигодоодержувачем за нею є особа, яку включено до переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 04.05.2006 р. за № 514/12388; наказу Держфінмоніторингу від 26.04.2006 р. № 84 «Про затвердження Порядку доведення до відома суб'єктів первинного фінансового моніторингу переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20.06.2006 р. за № 726/12600.	Електронною поштою мережі Інтернет з використанням програмного засобу «УНІС-Монітор» Електронною поштою мережі Інтернет з використанням програмного засобу «Сфера-КС» Електронною поштою мережі Інтернет з використанням програмного засобу «УНІС-Інфо»	fmb100@sdfm.gov.ua fmb200@sdfm.gov.ua fmb300@sdfm.gov.ua

2. Інформація, що надається суб'єктами первинного фінансового моніторингу не за визначеними у Переліку адресами, вважається неподаною до Державного комітету фінансового моніторингу України та має бути надана ними на адресу відповідно до Переліку ♦

Державна податкова адміністрація України

ЩОДО ОПОДАТКУВАННЯ ШТРАФУ ЗА НЕВИКОНАННЯ ГРОШОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Державна податкова адміністрація України листом від 23.12.2009 р. № 7016/К/17-0714 роз'яснила наступне:

- Статтю 625 Цивільного кодексу України визначено, що боржник, який прострочив виконання грошового зобов'язання, на вимогу кредитора зобов'язаний сплатити суму боргу з урахуванням встановленого індексу інфляції за весь час прострочення, а також 3 % річних від простроченої суми, якщо інший розмір процентів не встановлено договором або законом.
- Згідно з п. 6 ст. 231 Господарського кодексу України штрафні санкції за порушення грошових зобов'язань встановлюються у відсотках, розмір яких визначається обліковою ставкою Національного банку України, за увесь час користування чужими коштами, якщо іншого розміру відсотків не передбачено законом або договором.
- Відповідно до пп. 4.2.10 п. 4.2 ст. 4 Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб» від 22.05.2003 р. № 889-IV (далі — Закон) до складу загального місячного оподаткованого доходу платника податку включається, зокрема, доход у вигляді неустойки, штрафів або пені, фактично одержаних платником податку як відшкодування матеріальної або немайнової (моральної) шкоди, крім процентів, одержаних від боржника внаслідок прострочення виконання ним грошового зобов'язання у розмірі, прямо встановленому цивільним законодавством, якщо іншого розміру не встановлено таким цивільно-правовим договором.
- Податковий агент, який виплачує фізичній особі передбачену договором суму штрафу за невиконання перед нею грошових зобов'язань, податку відповідно

до частини «б» пп. 4.2.10 п. 4.2 ст. 4 Закону не утримує, але повинен зазначити про виплачену суму у податковому розрахунку за ф. № 1ДФ ♦

ЩОДО ОКРЕМИХ ПИТАНЬ, ЩО ВИНИКАЮТЬ У ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ ВИМОГ ПОСТАНОВИ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Державна податкова адміністрація України листом від 16.03.2010 № 2604/6/10-1015/872, розглянувши запит стосовно окремих питань, що виникають у процесі виконання вимог постанови Кабінету Міністрів України від 27 січня 2010 року № 86 («Про надання податкових та інших роз'яснень» (далі — постанова № 86)), повідомила наступне.

Нормами постанови № 86 зобов'язано ДПА України надавати податкові роз'яснення платникам податків, зборів (обов'язкових платежів), іншим заінтересованим особам щодо офіційного розуміння окремих положень законодавства виключно у вигляді узагальнюючих податкових роз'яснень та роз'яснень інших органів, визначених статтею 2 Закону України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами», із затвердженням їх наказами відповідних контролюючих органів.

Згідно Закону України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» (далі — Закон 2181) центральний (керівний) орган контролюючого органу проводить періодичне узагальнення податкових питань, що стосуються значної кількості платників податків або значної суми податкових зобов'язань, та затверджує узагальнюючі податкові роз'яснення (пп. «е» пп. 4.2.2 ст. 4). Такі узагальнюючі податкові роз'яснення затверджуються наказом.

Платник податків має право безоплатно отримати будь-яке податкове роз'яснення, у тому числі надане іншому платнику податків з питання,

що розглядається (із дотриманням правил комерційної або банківської таємниці), у строки, передбачені для надання відповіді на звернення громадян до органів державної влади, встановлені законом.

Підпунктом «г» пп. 4.4.2 п. 4.4 ст. 4 Закону 2181 встановлено, що податкове роз'яснення є оприлюдненням офіційного розуміння окремих положень податкового законодавства контролюючими органами у межах їх компетенції, яке використовується при обґрунтуванні їх рішень під час проведення апеляційних процедур. Податковими роз'ясненнями вважаються будь-які відповіді контролюючого органу на запити зацікавлених осіб з питань оподаткування.

Однак згідно Закону 2181 податковими роз'ясненнями вважаються і будь-які відповіді (з питань оподаткування) податкового органу.

З огляду на наведене, слід розмежувати індивідуальні податкові роз'яснення (інші листи ДПА України) та узагальнюючі податкові роз'яснення. Згідно з абзацом 2 ст. 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Конституція України як правовий акт з найвищою юридичною силою, закріплюючи принцип верховенства права (ст. 8 Конституції України), послідовно проводить принцип верховенства закону у системі нормативно-правових актів.

Визначення поняття «верховенства права» викладено в абзаці другого пп. 4.1 п. 4 мотивувальної частини рішення Конституційного суду України від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 «Верховенство права — це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справе-

дливості, свободи, рівності тощо».

У частині першій ст. 92 Основного Закону України закріплено принцип пріоритету (верховенства) закону в системі інших нормативно-правових актів, за допомогою якого здійснюється правове регулювання найважливіших суспільних відносин.

Перелік питань, що мають регулюватися виключно законами України, передбачений цією нормою, має імперативний характер, а це означає, що всі рішення щодо них повинні прийматися у формі закону. До них належать, зокрема, організація і порядок діяльності Верховної Ради України, статус народних депутатів України (п. 21); організація і діяльність органів виконавчої влади, основи державної служби (п. 12); судоустрій, судочинство, статус суддів (п. 14).

У такий спосіб Конституція України встановила, що лише Верховна Рада України у відповідному законі має право визначати організацію і порядок діяльності органів законодавчої, виконавчої, судової влади та статус їх посадових осіб (Рішення Конституційного суду України від 1 квітня 2008 р. № 4-рп/2008).

Логічним є те, що й іншими нормами Конституції України передбачено однакові правові підходи до нормативного механізму врегулювання порядку організації і діяльності органів державної влади, їх посадових осіб.

Так, організація, повноваження і порядок діяльності Кабінету Мініст-

рів України, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади визначаються Конституцією і законами України (частина друга ст. 120).

Щодо питання, чи мають бути обов'язковими для врахування у роботі податкові роз'яснення, надані після набрання чинності постановою № 86, але не затверджені відповідними наказами, повідомляємо таке.

Пунктом 4 ст. 8 розділу II Закону України від 04.12.90 р. № 509-XII «Про державну податкову службу в Україні» встановлено, що Державна податкова адміністрація України в порядку, встановленому законом, надає податкові роз'яснення, організовує виконання цієї роботи органами державної податкової служби.

Відповідно до приписів ст. 4 Закону 2181 податкове роз'яснення є оприлюдненням офіційного розуміння окремих положень податкового законодавства, яке використовується при обґрунтуванні їх рішень під час проведення апеляційних процедур і ним вважаються будь-які відповіді контролюючого органу на запити зацікавлених осіб з питань оподаткування.

Аналогічні норми містяться у **Порядку надання податкових роз'яснень, затвердженому постановою КМ України від 16.05.2001 р. № 494** (далі — постанова № 494). Положеннями постанови N 494 встановлено, що податкові роз'яснення застосовуються протягом терміну дії

відповідної норми податкового законодавства. Приймаючи до уваги те, що норми закону мають пріоритет перед іншими нормативно-правовими актами, а також те, що абзацом третім постанови № 86 визначено, що виключно у вигляді узагальнюючих податкових роз'яснень мають надаватися тільки податкові роз'яснення та роз'яснення з питань загальнообов'язкового державного соціального страхування щодо офіційного розуміння окремих положень законодавства, то положення останньої на будь-які відповіді органу ДПС на запити зацікавлених осіб з питань оподаткування, на нашу думку, не поширюються.

З огляду на наведене, а також те, що до органів державної податкової служби України надходять запити від заінтересованих осіб стосовно застосування положень постанови № 86, ДПА України, враховуючи приписи частини першої ст. 58 Конституції України, згідно якої закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи, **звернулась із запитом до Міністерства юстиції України та Комітету з питань податкової та митної політики Верховної Ради України щодо висловлення позиції стосовно того, яким нормативним актом користуватись при наданні індивідуальних податкових і узагальнюючих податкових роз'яснень (Законом № 2181 чи постановою № 86)** ♦

Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва

ЩОДО НАПИСАННЯ СКОРОЧЕНОГО НАЙМЕНУВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ВЕЛИКИМИ ЛІТЕРАМИ

Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва листом від 04.11.2009 р. № 13574 повідомив таке.

Відповідно до ст. 8 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» (далі — Закон про реєстрацію) вимоги щодо найменування юридичної особи або її відокремленого підрозділу встановлюються спеціально уповноваженим органом з питань державної реєстрації.

На виконання вимог частини сьомої ст. 8 Закону про реєстрацію Держкомпідприємництвом розроблено вимоги щодо написання найменування юридичної особи або її відокремленого підрозділу, затверджені наказом Держпідприємництва України від 09.06.2004 р. № 65 (далі — Вимоги до найменування),

відповідно до пункту 2.2 яких при написанні найменування юридичної особи використовуються, зокрема, прописні букви українського алфавіту. В установчих документах при заповненні реєстраційної картки використовуються прописні букви українського алфавіту.

Отже, Вимоги до найменування передбачають, що прописні букви українського алфавіту використовуються при написанні найменування юридичної особи як в установчих документах, так і при заповненні реєстраційних карток. Таким чином, при викладенні установчих документів юридичної особи у новій редакції при написанні найменування слід дотримуватися вимог, встановлених зазначеним нормативним актом.

Також зазначаємо, що програма АРМу державного реєстратора, яка розроблена з урахуванням вимог Закону про реєстрацію, сприймає найменування юридичної особи, як таке, що написано прописними буквами, і, таким чином, повне найменування юридичної особи друкується на свідоцтві єдиного зразка

великими літерами. При цьому, найменування юридичної особи, написане великими буквами, є тотожним найменуванню юридичної особи, написаному великими та малими буквами, якщо кожна буква (символ, розділовий знак та ін.) найменування, написаного великими літерами, відповідає буквам (символам, розділовим знакам та ін.) найменування, написаного великими та малими буквами.

Іншими словами: найменування юридичної особи, написане великими буквами, є тотожним найменуванню юридичної особи написаному великими та малими буквами, якщо ці букви повністю співпадають.

Враховуючи зазначене, Держкомпідприємництво вважає, що в реєстраційній картці та в позиції установчих документів «найменування юридичної особи» при написанні найменування обов'язково слід використовувати великі літери. По тексту документа та на титульній сторінці найменування може бути написано великими та малими літерами ♦

Державна судова адміністрація України

ЩОДО ПОРЯДКУ ВРУЧЕННЯ СУДОВОГО НАКАЗУ

Державна судова адміністрація України наказом від 04.11.2009 р. № 115 «Про внесення змін до Інструкції з діловодства в місцевому

загальному суді» внесла зміни до Інструкції з діловодства в місцевому загальному суді щодо порядку вручення судового наказу :

у разі неотримання судом повідомлення (даних про отримання боржником копії судового наказу) судо-

вий наказ вважається таким, що не набрав законної сили;

після отримання судом відомостей щодо точного місцезнаходження (місця проживання) боржника копія судового наказу надсилається боржнику повторно ♦

СУДОВА ПРАКТИКА

ЩОДО ВІДМОВИ СУДІВ У СОЛІДАРНОМУ СТЯГНЕННІ ЗАБОРГОВАНOSTІ З ПОЗИЧАЛЬНИКА ТА ПОРУЧИТЕЛІВ, У ВИПАДКУ УКЛАДАННЯ ОКРЕМИХ ДОГОВОРІВ ПОРУКИ

15 квітня 2009 р. Верховний суд України (далі — ВСУ) постановив рішення щодо неможливості солідарного стягнення заборгованості із позичальника та поручителів у випадку укладення окремих договорів поруки за кредитним договором (Рішення ВСУ було опубліковано в попередніх номерах «Вісника кредитної кооперації»).

ВСУ, зокрема, зазначив: «...Законом не заборонено укладення й кількох договорів поруки на виконання того самого зобов'язання, але в цьому випадку ч. 3 ст. 554 ЦК України застосована бути не може. Поручителі не несуть у такому разі солідарної відповідальності, оскільки не можна сказати про їхню спільну поруку. За таких обставин кредитор має право пред'явити вимогу до кожного з поручителів на підставі відповідного договору, але поручитель, що виконав зобов'язання, не може висунути вимогу до іншого поручителя на предмет розподілу відповідальності перед кредитором...»

Керуючись такою правовою позицією ВСУ, місцеві суди почали приймати рішення щодо відмови в солідарному стягненні заборгованості із позичальників і поручителів. Пропонуємо ознайомитися з одним з таких випадків.

У травні 2009 р. кредитна спілка (далі — КС) звернулася до суду з позовом до позичальника та двох поручителів про стягнення боргу за кредитним договором.

Між КС і позичальником був укладений договір кредиту. У забезпечення виконання кредиту були укла-

дені договори поруки окремо з поручителем 1 та окремо з поручителем 2, згідно з якими кожен з них взяв на себе обов'язок солідарно з боржником відповідати за зобов'язаннями перед кредитором. Позичальник свої зобов'язання за кредитним договором не виконав.

КС просила стягнути солідарно з відповідачів суму боргу. Заочним рішенням міського суду позовні вимоги задоволено частково. Розірвано кредитний договір і стягнуто солідарно з позичальника та поручителя 1 на користь КС заборгованість за кредитним договором.

КС подала апеляційну скаргу, посилаючись на невідповідність висновків суду обставинам справи, неправильне застосування норм матеріального та процесуального права та просила заочне рішення скасувати, ухвалити нове рішення, яким позовні вимоги задовольнити в повному обсязі.

Колегія суддів апеляційного суду відмовила в задоволенні апеляційної скарги з таких підстав:

1. Правові наслідки порушення зобов'язання, яке забезпечене порукою, регулюються ст. 554 ЦК України. Відповідно до ч. 3 ст. 554 ЦК України особи, які спільно дали поруку, відповідають перед кредитором у солідарному порядку. Зазначена норма матеріального права дійсно передбачає можливість встановлення поруки щодо виконання одного й того ж зобов'язання одночасно з боку декількох осіб. Разом з тим, така порука виникає на підставі її спільного надання, у формі укладення одного договору (ч. 3 ст. 554 ЦК України). У такому разі поручителі відповідають перед кредитором солідарно.

2. Закон передбачає укладення кількох окремих договорів поруки на виконання того самого зобов'язання, але в цьому випадку ч. 3 ст.

554 ЦК України застосована бути не може. Поручителі не несуть у такому разі солідарної відповідальності, оскільки не можна говорити про їхню спільну поруку.

За таких обставин кредитор має право пред'явити вимогу до кожного з поручителів на підставі відповідного договору, але поручитель, який виконав зобов'язання, не може висунути вимогу до іншого поручителя на предмет розподілу відповідальності перед кредитором.

3. З матеріалів справи вбачається, що позивач на забезпечення виконання кредитного договору з позичальником уклав два окремих договори поруки з поручителем 1 і поручителем 2.

3 огляду на положення ч. 3 ст. 554 ЦК України, поручитель 1 і поручитель 2, як поручителі, не можуть нести солідарної відповідальності перед позивачем за боргами позичальника, оскільки в цьому випадку відсутня їхня спільна порука.

Тому суд першої інстанції обґрунтовано дійшов висновку про часткове задоволення позовних вимог і стягнення в солідарному порядку з позичальника та поручителя 2 на користь КС заборгованості за кредитним договором та відмовив у задоволенні позовних вимог до поручителя 1, який не несе солідарної відповідальності з поручителем 2, а кредитор має право пред'явити до нього окремий позов.

Кредитні спілки, які укладають один, спільний, договір поруки із кількома поручителями уникають цієї проблеми, оскільки до таких правовідносин застосовується положення ч. 3 ст. 554 ЦК України щодо солідарної відповідальності поручителів і позичальника

ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ЗВЕРНЕННЯ СТЯГНЕННЯ НА ЗАСТАВЛЕНЕ РУХОМЕ МАЙНО ШЛЯХОМ ВЧИНЕННЯ НОТАРІУСОМ ВИКОНАВЧОГО НАПISУ

Банк звернувся до Вищого господарського суду України з касаційною скаргою, в якій просить скасувати рішення місцевого та постанову апеляційного господарських судів про визнання таким, що не підлягає виконанню повністю виконавчий напис, вчинений приватним нотаріусом про звернення стягнення на майно, що підлягає витребуванню, а саме сільськогосподарську техніку, що належить ТОВ, згідно з додатком № 1.

Господарськими судами встановлено, що між банком і позичальником укладено кредитний договір, відповідно до п. 1.1. якого кредитор відкрив позичальнику відновлювальну (револьверну) кредитну лінію.

Відповідно до ч. 2 п. 3.3. Кредитного договору забезпеченням зобов'язань за цим договором є застава майна майнового поручителя ТОВ, перелік якого визначений сторонами в даному пункті та представляє собою 28 одиниць сільськогосподарської техніки.

Крім того, між банком і ТОВ укладено договір застави майна.

У п. 1.1 договору застави зазначено, що згідно з кредитним договором, заставадержатель відкрив позичальнику відновлювальну (револьверну) кредитну лінію.

У забезпечення виконання зобов'язань, вказаних у п. 1.1. цього договору, заставадавець на умовах, передбачених цим договором, передає в заставу належне йому майно згідно з додатком № 1, який є невід'ємною частиною цього договору (п. 1.2. договору застави).

Приватним нотаріусом вчинено виконавчий напис про звернення стягнення на майно, яке підлягає витребуванню, а саме сільськогосподарська техніка в кількості 28 одиниць, що належить ТОВ, згідно з Додатком № 1.

Зазначена техніка на підставі кредитного договору та договору застави, посвідченого приватним нотаріусом, передана в заставу банку в якості забезпечення погашення

зобов'язань за кредитом і відсоткам за його використання у відповідності до ст. 49 Закону України «Про банки і банківську діяльність».

Як встановлено судами, предметом договору застави є рухоме майно. Згідно зі ст. 1 Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» цей Закон визначає правовий режим регулювання обтяжень рухомого майна, встановлених з метою забезпечення виконання зобов'язань, а також правовий режим виникнення, оприлюднення та реалізації інших прав юридичних і фізичних осіб стосовно рухомого майна.

Відповідно до ч. 1 ст. цього Закону до забезпечувальних обтяжень належать застава рухомого майна згідно з параграфом 6 глави 49 Цивільного кодексу України, що виникає на підставі договору.

Частиною 1 ст. 590 Цивільного кодексу України визначено, що звернення стягнення на предмет застави здійснюється за рішенням суду, якщо інше не встановлено договором або законом.

Згідно з ч. 1 ст. 24 Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень», звернення стягнення на предмет забезпечувального обтяження здійснюється на підставі рішення суду в порядку, встановленому законом, або в позасудовому порядку згідно із цим Законом.

Частиною 1 ст. 26 вказаного Закону передбачено, що обтяжувач має право на власний розсуд обрати один із таких позасудових способів звернення стягнення на предмет забезпечувального обтяження: 1) передача рухомого майна, що є предметом забезпечувального обтяження, у власність обтяжувача в рахунок виконання забезпеченого обтяженням зобов'язання в порядку, встановленому цим законом; 2) продаж обтяжувачем предмета забезпечувального обтяження шляхом укладення договору купівлі-продажу з іншою особою-покупцем або на

публічних торгах; 3) відступлення обтяжувачу права задоволення забезпеченої обтяженням вимоги у разі, якщо предметом забезпечувального обтяження є право грошової вимоги; 4) переказ обтяжувачу відповідної грошової суми, у тому числі в порядку договірної списання, у разі, якщо предметом забезпечувального обтяження є гроші або цінні папери.

Таким чином, вищенаведеними нормами Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» не передбачено звернення стягнення на заставлене майно шляхом вчинення нотаріусом виконавчого напису, оскільки таке звернення може бути вчинено лише на підставі рішення суду.

Окрім того, частинами 1, 3 розділу IX «Прикінцеві та перехідні положення Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень», який набрав чинності з січня 2004 р., визначено, що законодавчі та інші нормативно-правові акти, прийняті до набрання чинності цим Законом, застосовуються в частині, що не суперечить цьому закону.

Частиною 6 ст. 20 Закону України «Про заставу» передбачає можливість вчинення виконавчого напису, якщо інше не встановлено законом. Але законом встановлено інше, а саме: ч. 1 ст. 24 Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» визначено, що звернення стягнення на предмет забезпечувального обтяження здійснюється на підставі рішення суду в порядку, встановленому законом, або в позасудовому порядку згідно з цим законом. Вказаний закон не передбачає такий позасудовий засіб звернення, як стягнення на підставі виконавчого напису. Вищий господарський суд України постановив: рішення обласного господарського суду та постанову апеляційного господарського суду залишити без змін, а касаційну скаргу без задоволення ♦

Велика кількість законів свідчить не на користь моралі, а велика кількість судових процесів – не на користь законів

Пьер Буаст

Прецедент увіковічнює принцип

Бенджамін Дізраелі

«ОГЛЯД СУДОВОЇ ПРАКТИКИ. КРЕДИТНІ СПІЛКИ ПІД ПРИЗМОЮ СУДОВИХ РІШЕНЬ»

«Вісник кредитної кооперації». Спеціальний випуск.

З метою врегулювання суспільних відносин держава створила безліч законів. Реалії життя свідчать про те, що трактування закону буває дуже різноманітним, що часто викликає суперечки, остаточну крапку в яких ставить суд.

Об'єднання кредитних спілок «Програма захисту вкладів» спеціально для кредитних спілок розробила ексклюзивний продукт — «Огляд судової практики. Кредитні спілки під призмою судових рішень».

Чому таке видання потрібно кредитній спілці?

У виданні «Огляд судової практики. Кредитні спілки під призмою судових рішень» зібрано й узагальнено практику застосування судами законодавства в судових суперечках за участю кредитних спілок та інших фінансових установ. Рішення суду вищої інстанції досить часто є важливим аргументом при відстоюванні власної позиції в суді чи при спілкуванні з правоохоронними органами.

Видання «Огляд судової практики. Кредитні спілки під призмою судових рішень» — це понад 40 рішень судів різної інстанції, зокрема:

- Спори щодо укладення та виконання договорів.
- Спори щодо забезпечення виконання договірних зобов'язань.
- Справи щодо особливостей провадження по судових спорах.
- Спори щодо специфіки податкового статусу кредитної спілки.
- Справи щодо регулювання трудових відносин в кредитній спілці.
- Справа кримінальної юрисдикції за участю посадових осіб кредитної спілки.
- Узагальнення судової практики судів касаційної інстанції.

Загальний обсяг видання — понад 180 сторінок.

Вартість видання «Огляд судової практики. Кредитні спілки під призмою судових рішень»:

- 1 примірник — 120 грн;
- 3 і більше примірників — 100 грн.

Умови доставки: поштою або «з рук у руки» (якщо ви завітаєте до редакції «Вісника кредитної кооперації»).

З приводу придбання видання звертайтеся до головного редактора «Вісника кредитної кооперації» Анни Нагребельної за телефоном 390-32-84 або пишіть на електронну адресу visnyk@pzv.net.ua чи nagrebelsna@vaks.org.ua.